

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

VLUGTIGE
BESCHOUWING

DER

VRAAG:

WELKE MOETEN, UIT HET DUBBEL OOGPUNT DER
WELVAART EN ONAFHANKELIJKHEID, VOOR
NOORD-NEDERLAND DE ONVERMIJDELIJKE
GEVOLGEN ZIJN VAN DESZELFS
AFSCHEIDING VAN *BELGIE*?

2/54

113

NOTA VULGARI

Que les hommes s'épargneraient de fautes et de regrets si, au moment d'agir, ils restioient assez maîtres d'eux-mêmes pour se demander ce que, dans quelques temps, ils penseront de ce qu'ils vont faire! quel prix ils attacheront à l'objet dont la possession allume en eux de si violens désirs! de quel œil ils considéreront la satisfaction que leur laissera la passion qui demande si vivement d'être écoutée! Songer dans le temps présent au temps à venir, s'y transporter par la pensée, si c'est le plus grand effort de l'homme sur lui-même, c'est aussi la plus sûre garantie du choix de ses actions.

Or ce qui est bon en morale ne l'est pas moins en politique. N'agir qu'en vue du temps présent, c'est n'agir en vue d'aucun temps.

N'agir que pour soi, c'est n'agir pour personne, et pas même pour soi.

DE PRADT, Congrès de Vienne, T. I. p. 138.
(édition de Paris.)

WELKE MOETEN, UIT HET DUBBEL OOGPUNT
DER WELVAART EN ONAFHANKELIJKHEID,
VOOR *NOORD-NEDERLAND* DE ONVERMIJ-
DELIJKE GEVOLGEN ZIJN VAN DESZELFS
AFSCHEIDING VAN *BELGIE*?

Wanneer eene natie, door de berekeningen der staatkunde, buiten eigen wil en wensch, genoopt om zich met een naburig, lang van haar afgescheiden, volksgedeelte te vereenigen, zich deze vereeniging, in het algemeen belang van Europa, heeft laten welgevalven: — wanneer zij, ofschoon, door hare geringere bevolking en minderen omvang van grondgebied, in de haar opgelegde zamenvoeging eenigermate de vernietiging vindende van haar volksbestaan, echter de voorwaarden dier zamenvoeging van hare zijde steeds met stiptheid vervuld, de moeilijkheden en opofferingen, die daaruit moesten voortvloeijen, wilwaardiglijk gedragen heeft: — wanneer zij, onder het genot dier ineensmelting, het hanghechte deel tot eenen staat van bloei en voorspoed heeft zien opklimmen, aan hetzelfde

tot daartoe, onbekend, en dien zij vermeent met den prijs van een gedeelte van haren eigen bloei en voorspoed te hebben betaald; — wanneer, zeggen wij, zoodanige natie zich, door het zusterfolk, waarmede zij den vroegeren band heeft vernieuwd, ziet miskennen, smaden, van roof en verdrukking aanklagen, en, ten laatste, met verkrachting van al wat bij God en menschen heilig is, aanvallen en tot op den ouden voorvaderlijken grond bestoken — dan, gewis, is het allezins begrijpelijk, dat ook zij, in het eerste oogenblik harer billijke verontwaardiging, de kreet van *scheiding!* — *onherroepelijke scheiding!* doe opgaan.

Drift en verbolgenheid echter zijn, even als in de voorvallen van het dagelijksch leven, zoo ook in staatkundige gebeurtenissen, slechte raadgevers. Het is niet door dusdanige drijfveren, dat vooral zij, aan wie de behartiging en beslissing van het lot der volken is opgedragen, zich mogen laten bestieren.

Wij hebben het derhalve als eene daad van burgerplicht beschouwd, in den bagchelyken toestand, waarin zich het vaderland gebragt vindt, en welke eerlang eene beslissing doet verwachten, die voor hetzelfde een vonnis zijn moet van leven of dood, een oogenblik toe te wijden aan het onderzoek der vraag, of werkelijk die scheiding, waartoe zich allerwegen de wensch met zoo veel geestdrift openbaart, zoo geheel en al in het

belang van Noord-Nederland te achten zij; dan wel of niet het oude vaderland zich daardoor van vele onherstellijke voordeelen berooven; misschien ook, binnen eene korte toekomst, eenen volslagenen ondergang voorbereiden zoude.

Geene liefde of vooringenomenheid ten aanzien van Belgie spoort ons hierbij aan; maar ook geen haat tegen Belgie zal ons terug houden van, naar de mate onzer krachten, Oud-Nederland den weg aan te wijzen, die aan hetzelfde door het dringendst aller belangen, dat van zelfbehoud, wordt voorgeteekend. *Sine amore et odio* is onze zinspreuk. Wie zich in deze gemoedsstemming niet weet te brengen of te houden, late van de beoordeeling, en meer nog van de behandeling, van staatsaangelegenheden voor altoos af.

Vermoedelijk zal ons, al dadelijk bij den aanvang van het pleit, 't geen wij ons ter take gesteld hebben tegen de denkwijze van een groot gedeelte onzer landgenooten te voeren, door velen de *prejudiciële questie* worden voorgeworpen, dat de wederkeerige verbittering tusschen Noord- en Zuid-Nederland tot eene hoogte is geklommen, die de toenadering der van eengescheurde deelen aan beide zijden even onmogelijk, en dus ook het onderzoek der vraag, in hoe verre die toenadering wenschelijk zijn zoude, geheel overtollig maakt. *Impossibile nulla est*

obligatio, zegt men: en Holland kan zich met België niet meer onder hetzelfde gezag voegen.

Deze zwaarigheid moet noodwendig, zoo wij de gewenschte vruchten willen hopen van onzen arbeid, worden opgelost en uit den weg geruimd, alvorens het ons vergund zijn kan tot de behandeling van het hoofdpunt van ons onderzoek over te gaan. Ontleenen wij daartoe de lessen der ondervinding, en wel, in de eerste plaats, het voorbeeld van dat rijk, dat, in zijnen tegenwoordigen toestand, buiten tegenspraak, van alle volkeren van Europa de meeste eenheid in zijne samenstelling oplevert; — ik bedoel Frankrijk. Waar vindt men in de uitgestrekte statenvereeniging, welke dezen gemeenschappelijken naam voert, ingezetenen, die niet, in de volste beteekenis des woords, *Franschen* zijn? — bij wie ook het zweemsel bestaat van eenen wensch, om zich van het algemeen vaderland los te scheuren; hetzij om een afzonderlijk gebied te vormen, of zich aan te sluiten aan eene vreemde heerschappij? In welk gedeelte vooral ontwaart men meer warme gehechtheid aan den Franschen bodem en koningsstam, dan in datgeen, waaraan de Garonne welvaart en vruchtbaarheid schenkt? — Wel nu — men keere met zijne blikken tot dat tijdvak terug, 't geen als de uchtendschemering is der herlevende beschaving, en men zal dit, thans zoo getrouw, gewest in

eenen onverzoenlijken, meer dan drie eeuwen verduurden, worstelstrijd gewikkeld vinden tot afwering zijner vereeniging met datzelfde rijk, in welks koningskroon het zich thans verhoogdvaardigt de schitterendste parel te wezen: men zal, te midden van het prachtig Bordeaux, de grondslagen zien leggen dier veste (*), wier slooping eerst voor weinige jaren heeft plaats gehad, en welke tot eenig oogmerk had, de onophoudelijke woelingen en muiterijen te bedwingen, waartoe het onuitbluschbaar verlangen der ingezetenen om onder Engelslands heerschappij terug te keeren, hen rusteloos aanspoorde.

Zetten wij ons onderzoek verder voort, zo vinden wij den westelijken boord van het magtig rijk, 't geen ons tot voorbeeld strekt, te zamengesteld uit Normandije, 't geen, eeuwen lang, met Guyenne in verkleefdheid aan Engelslands rijksgezag heeft gewedijverd: uit Bretagne, dat, steeds de getrouwe bondgenoot dierzelfde mogendheid, aan zijne eindelooze veeten met de fransche kroon slechts door het dubbel huwelijk zijner laatste erfgename met twee achtervolgende Fransche vorsten, (KAREL VIII EN LODEWYK XII) perk heeft zien stellen.

Even zoo zien wij ook het oostelijk Frankrijk voor een aanmerkelijk gedeelte omgeven door twee wingewesten, (Lotharingen en den Elzas),

---

(*) *Le Château Trompette.*

nog altoos de sporen opleverende van hunnen duitschen oorsprong, en echter thans zoo geheel met dat rijk, aan hetwelk zij, alleen door kracht van wapenen, hebben kunnen onderworpen worden, vereenzelvigd, dat geen ander gedeelte van hetzelfde zich met méer kloekmoedigheid en volharding tegen de beide vijandelijke invallen, waarvan Frankrijk, in onzen leeftijd, in het kort bestek van drie jaren, twee malen het tooneel geweest is, heeft verzet: — terwijl, eindelijk, deze staat het overige zijner westelijke en geheel zijne noordelijke landzijde omgord vindt met eene reeks van landstrooken, van het oud, vijandig erfdeel van Bourgondie, ten koste van stroomen bloeds, losgescheurd. En zoo zien wij dus Frankrijk, niet slechts omringd, gebolwerkt en verdedigd, maar ook grootendeels zamengesteld en zijne hechtste kracht ontleenende uit diezelfde gewesten, welke, als de zegeteekenen zijnde van even zoo vele verwoestende oorlogen, bij den eersten aanblik schijnen zouden daarin een onverdoofbaar beginsel van inwendige verdeeldheid en vijandschap te hebben moeten overbrengen (*).

Onbedwingbare, eeuwigdurende *antipathiën* bestaan niet tusschen volkeren. Waar zich die

---

(*) Het zal voor den geschiedkundige geen betoog behoeven, dat deze staatkundige ontleding van Frankrijk, tot aantooning van dezelfde vreemdslagtige samenstelling, nog voor veel uitbreiding zoude vatbaar zijn.

voordoën, zijn zij steeds het gevolg van tegenstrijdige belangen. Want volkeren bestaan uit menschen, en menschen zullen wel altijd, tot de aarde hare laatste omwenteling zal volbragt hebben, door de groote drijfveer des eigenbelangs worden bestuurd. Het is de hooge en moeilijke, maar ook de schoone en edele taak der regering, de botsingen, welke, te dezen aanzien, hare onderhoorigen van elkander kunnen vervreemden, te verzachten, waar zij die niet dadelijk kan doen ophouden, en van lieverlede een algemeen belang te doen ontstaan, om hetwelk zich alle bijzondere belangen, als een gemeenschappelijk middenpunt, scharen, en hetgeen alzoo tot een, te zamenhangend en krachtvol geheel maakt, wat eene, steeds voortwerkende, afkeerige neiging anderzijs tot eene altoosdurende magteloosheid zoude hebben veroordeeld. Volken vereenigen en ontbinden zich veel meer volgens de meerdere of mindere bedrevenheid, die hunne besturers in het kennen, bevredigen en ineensmelten hunner behoeften aan den dag leggen, dan volgens eigen keuze of de ingevingen eener blinde neiging.

Ook hebben gewisselijk zij, die de *sympathie* tot grondslag zouden willen maken der staatkunde, en vermeenen, langs dezen weg, op de beste wijze, de rust der volkeren in het algemeen, en die van het geschokt Nederland in het bijzonder, te verzekeren, niet bedacht welke

eindeloze woelingen en omkeeringen, in tegendeel, uit de algemeene toepassing van dezen grondregel zouden ontstaan. Met deze toepassing toch ontbinden zich, op hetzelfde oogenblik, de meeste staten van Europa op eene geweldadige wijze. Noorwegen scheurt zich af van Zweden; Finland, Polen, Lithauen, de Krim en meerdere uitgestrekte gewesten van het Russisch rijk; Posen, Silezie en de Rijn Provincien van Pruisen; Hongarije, Gallicie, Lombardje, Venetie en Tyrol van Oostenrijk; Genua en Sardinië van het koninkrijk van dien naam; Sicilië van Napels; Ierland, Schotland, Hanover en de Ionische eilanden van Engeland; Epirus, Bosnie, Albanie, Servie, Moldavie en Wallachje van het Ottomannisch rijk; al de volkplantingen van derzelve moederlanden: een nieuwe wereldoorlog, dien der volksverhuizing ten der kruistogten eindeloos ver in algemeenheid en verwoesting overtreffende, barst los; de nacht der middeleeuwen breidt andermaal zijne zwarte vleugelen over ons werelddeel uit, en talloze volkengeslachten gaan welligt in bloed en tranen te gronde, alvorens de rede en onderzinking hare regten hernemen en eene *utopia* verwerpen doen, die de staatkundige echtscheidingen, en daarmede tevens de oorlogen, zonder welke dusdanige scheidingen nimmer worden tot stand gebracht, welhaast menigvuldiger maken zouden, dan die van het burgerlijk leven.

Ziet daar de zegeningen, waarmede zij, die, in hunne driftverbijstering, de invoering van het scheikundig stelsel der keurverwantschappen in de staatkunde hebben uitgedacht, ons zouden willen begiftigen!

Neen! wat ook, in dit oogenblik, wederkeerige verbolgenheid van onmogelijkheid voorgeven moge, Holland kan zich nog weder met België vereenigen. Holland kan, onder eene welberaden leiding van het bestuur, zijne belangen nog weder met die van België ineenvlechten, zoodanig dat beide voortaan slechts één volk uitmaken; gelijk zij zulks waren, toen hunne vereenigde wapenen dezelfde dwingelandij bestreden, dezelfde roemrijke vaan — die van Oranje — hun in het slaggewoel het pad der eere wees. Dat deze hereeniging ook van den kant van België mogelijk is, heeft reeds de vroegere geschiedenis van dat land op het overtuigendst bewezen. Velen onzer tijdgenooten herinneren zich nog, hoe, voor ruim veertig jaren, een zelfde tuimelgeest zich van België had meester gemaakt; hoe ook het zachtzinnig vorstengeslacht van Lotharingen, zich, even als thans dat van Nassau, wegens miskende weldaden, ten doel had gezien van onverdienden haat; hoe eene plegtige afzwering hetzelfde voor altpoos van zijne erfelijke regten had vervallen verklaard. Zij herinneren zich nog, hoe, met eenen moed, die eener betere zaak waardig geweest ware, de tucht- en ordelooze benden der

opstandelingen het welgeoefend krijgsheer van Oostenrijk, in herhaalde gevechten, afgeslagen, en schier tot aan de uiterste grenzen van het, toenmaals getrouwe, hertogdom Luxemburg terug gedrongen hadden. Maar zij herinneren zich ook, hoe ras deze afval, die voor geene verzoening vatbaar scheen, door eene minnelijke overeenkomst werd gevolgd, en welhaast geene spoor meer van zijn aanwezen overliet. Zij herinneren zich vooral, hoe, ongeveer vijf en twintig jaren later, de eerste gedachte gelijk de eerste wensch der Belgen, na hunne afschudding van het dwangjuk van Frankrijk, hunne terugkeer was onder den schepter van Oostenrijk; hoe de kleur, welke hunne ongedwongen keus in het uur der bevrijding omhoog hief, de kleur was van dat stambuis, 't geen zij weleer met eene verbittering hadden bestreden, waarbij naauwelijks de verbittering, die de tegenwoordige burgertwist kenmerkt, te vergelijken is. Hoe zouden dan de onvergeldelijke weldaden, onder het vaderlijk bewind van Oranje genoten, en die elke voetbreed gronds in Belgie den bewoners voor oogen stelt, in eene eeuwige vergetelheid kunnen begraven blijven? Hoe zoude niet Belgie, na de wrange vruchten van zijnen even onzinnigen als strafschuldigen afval gesmaakt te hebben, met geestdrift terugkeeren onder het wettig gezag, 't geen voor hetzelfde de vergevende armen ontsluit, en 't geen het, door eene bittere ervaring,

te beter zal hebben leeren op prijs schatten? Hoe zoude het niet eerlang met vrengdegejuich ook die roemvolle kleuren hernemen, welke tweemaal voor hetzelfde de leus der vrijheid zijn geweest, en welke het alsdan te derden male zijn zullen? Wien althans valt niet, bij eene be-
daarde beschouwing, de waarschijnlijkheid hiervan in het oog?

Het herstel der scheuring, die de twee groote rijkafdeelingen thans vijandig tegen elkander doet overstaan, is dus *ten minste mogelijk*; en het is genoeg dat het dit zij, om eene hooge mate van gewigts te doen hechten aan het onderzoek der vraag: in hoe verre Oud-Nederland, (tot hetwelk wij ons voor dit maal uitsluitend bepalen), in zijn welbegrepen belang eenen spoorslag zoude kunnen vinden om tot dat herstel de hand te leenen. Het is derhalve tot dit onderzoek, dat wij thans overgaan.

Twee oogpunten zijn er, waaruit het vraagstuk der scheiding, van de zijde van Holland, voornamelijk moet worden beschouwd en beoordeeld: dat van *zijne welvaart van binnen*, en dat van *zijne veiligheid en onafhankelijkheid van buiten*. Staan wij, ten aanvang, bij het eerst dier twee punten stil:

Het is eene eigenheid der geschiedkundige volken, onder welke, buiten tegenspraak, aan de Hollandsche natie eene belangrijke plaats toekomt, dat zij met hunne herinneringen, gedach-

ten en wenschen steeds terugkeeren tot dat tijdvak van hun staatkundig leven; 't geen voor het nationaal eergevoel de meeste bevrediging oplevert; elken toestand, in welken zij achtervolgende overgaan, daaraan toetsen en vergelijken, en zich in meerdere of mindere mate gelukkig gevoelen, naar mate hun tegenwoordige staat meerder of minder met dien vroegeren model-staat, (indien wij ons aldus mogen uitdrukken), op welken zij onbewegelijk het oog gevestigd houden, overeenkomt of daarvan afwijkt.

Ook Holland, als zelfstandige natie, bezit deze eigenheid in eenen bijzonderen graad; en het is voornamelijk hieraan, dat het dwaalbegrip moet worden toegeschreven, 't geen, voor velen, in het alom herhaalde tooverwoord *scheidings* de streelende beteekenis legt van herboren onafhankelijkheid; herstelde nationaliteit in wetten en instellingen; heropening der kwijnende bronnen van het volksbestaan; hernieuwing van den vroegeren bloei en welvaart. Nederland; zegt men, tot zijne nederige zeven gewesten beperkt, heeft zijnen naam doen verbiedigen tot aan de uiteinden der aarde; met zijne onverwinnelijke vloten dood en verwoesting verspreid tot onder de wallen van het sidderend Londen; vaak, als scheidingsrigter, de geschillen beslecht, die de rust van Europa met storenis bedreigden, en alles, wat de overleveringen der oudheid aangaande de magt en rijkdom van Tyrus en Carthago

fabelachtigs schenen te behelzen, op ruimer schaal en in stouter trekken verwezenlijkt: — en Nederland kan dan ook gewis thans nog, door eigen kracht, zich verheffen en staande houden op eene hoogte, wel niet meer volkomen aan de vorige gelijk, dan die echter aan hetzelfde in de volkenrij eene eervolle plaats verzekere, en daarbij eenen milderen welstand schenke, dan het, in den gedwongen toestand, waarin de staatkunde het verwrongen had, deelachtig heeft kunnen worden.

IJdele droomen! Staten keeren, even min als de menschen zelve, inmer tot hunne jeugd terug. Zij doorloopen, even als deze, den gewonen levenskring van opkomst, bloei en verval: en zijn zij eenmaal tot dit laatste tijdpoint van hun aanwezen gevorderd, zoo bestaat er geen tooverdrank, welke hun nieuwe levenskracht in de aderen stort. Ook hieromtrent zijn de uitspraken der geschiedenis eenstemmig.

Wie in zijne jeugd met wederwaardigheden te kampen heeft, ontwikkelt zich niet zelden tot de hoogste en vroegste kracht. Dusdanig is ook het lot van Nederland geweest. Gehard in eenen worstelstrijd, die eindeloos ver zijne krachten scheen te overtreffen, heeft het van de noodzakelijkheid zelve al die deugden ontleend, die het nog lang daarna, als het schoonst erfdeel, van geslacht tot geslacht heeft voortgeplant, en waaraan het de magt, den rijkdom, en het aan-

zien te danken had, die deszelfs invloed in het statenstelsel van Europa tot zoo hoog een peil voerden. Beroofd van de voordeelen, die een uitgestrekt en vruchtbaar grondgebied oplevert, en zijne inwendige welvaart grootendeels door de verwoestingen van den oorlog hebbende zien te gronde gaan, wendde het zijne blikken tot dat element, waarop het voornamelijk zijne vrijheid had bevochten, en de zeehandel werd voor den uitgeputten staat eene milde ader, door welke aan denzelfen nieuwe kracht en leven in de ruimste mate toevloeden. Intusschen kon, uit den aard der zaken, deze handel niets anders zijn, dan een stapel of zoogenaamde commissiehandel (*). Holland had zijne koopsteden tot de voorraadschuren en stapelplaatsen gemaakt van geheel Europa. Zijne talrijke vloten doorkruisten den oceaan in alle rigtingen, en bragten de volken der verst van elkander verwijderde hemelstreken in wederkeerige verbinding. Het was aldus dat de voortbrengselen van het noorden tot den zuidelijken verbruiker, die van het zuiden tot den noordelijken, geraakten.

(*) Wij achten het, ter voorkoming van misvatting, niet overbodig aan te merken, dat wij, zoowel te dezer plaatse als in den verderen loóp van ons stukje, door *commissie-handel* alleen zoodanigen handel verstaan, welke niet met eigen voortbrengselen gedreven wordt; om het even of de ondernemingen overigens voor eigen, dan wel voor vreemde, rekening geschieden.

Wakkerheid, beleid, spaarzaamheid en nauwgezetheid in het vervullen der aangegane verplichtingen, gevoegd bij onbezweken moed en standvastigheid, waar die tot handhaving van de eer der vlag of de bescherming der zakelijke (materiële) belangen gevorderd werden, verzekerden langen tijd aan Nederland het onbetwist monopolie der algemeene verzorging van Europa. Zoo ontstond de weergadelooze voorspoed, die eene halve eeuw van afwisselende buitenlandsche oorlogen, binnenlandsche onlusten en verdeeldheden en vreemde overheersching niet geheel heeft kunnen vernietigen. Dan deze voorspoed was klaarblijkelijk gegrond op de meerdere ontwikkeling en bijzondere wijziging, die de dringende omstandigheden, in welke Nederland verkeerd had, aan den geest en het volkskarakter der ingezetenen hadden doen verkrijgen. Meerder nood had hen vroeger tot den mannelijken leeftijd doen rijpen. Deze grondslag kon dus uit zijnen aard niet duurzaam zijn. Van langzamerhand moesten ook de overige natien, die van hare aardrijkskundige ligging de bestemming tot de zeevaart ontvangen hebben, uit haren slaap ontwaken en op de zoo zeer eenvoudige gedachten geraken, om zich zelven de voordeelen toe te eigenen, die zij tot dus verre aan Holland hadden laten genieten (*). Holland

---

(*) Als een bewijs dier meer en meer ontwakende gezindheid

zelf bood haar daartoe de middelen; wees haar daartoe den weg aan. De algemeene scheepsbouwmeester zijnde van Europa, moest het onvermijdelijk, ondanks zich zelve, leerlingen vormen, die zich welhaast als mededingers opwierpen en den meester op zijde streefden. Zoo is, om van andere voorbeelden niet te gewagen, de Russische scheepvaart eene bloeiende en krachtvolle dochter der verouderde Nederlandsche: en hoe grooter de vorderingen waren, die de overige volken aldus op den weg der ontwikkeling maakten, te grooter moest noodwendig, op dien zelfden weg, de verachtering zijn van Nederland.

Hierbij voegde zich nog, als onvermijdelijk gevolg, eene andere, voor het verval van den

---

der vreemden om, door het verminderen onzer zeevaart en onzes koophandels, de kunnen te doen toecemen, zullen wij hier alleen de beruchte akte van navigatie van CROMWELL bijbrengen, welke, volgens het schrijven van WAGENAAR, gelegenheid tot onzen eersten oorlog met Engeland heeft gegeven, die wederom de eerste wond aan onze scheepsmagt en scheepvaart heeft toegebracht; niet zoo zeer uit hoofde van de groote schaden, welke wij door dien oorlog leden, als wel door de schandelijke en nadeelige vrede, welken wij met CROMWELL sloten, en die onzen roem en ons aanzien in de vier wereldeelen, daar de statenvlag zich zoo geducht had gemaakt, geweldig deed dalen, en aan de Engelschen dien invloed deed erlangen, welken wij ons in den Spaanschen oorlog hadden weten te bezorgen. Men zie *Hollandsch Rijkdom IV. d. W. 136.*

Nederlandschen handel niet minder beslissende omstandigheid. De ontluikende zeevaart deed, volgens den gewonen loop der dingen, ook de inlandsche nijverheid ontliaiken. Alle takken van welvaart toch, op weinige uitzonderingen na, bieden zich onderling de hand. De een lokt den anderen te voorschijn en bevordert deszelfs ontwikkeling. Fabriken rezen allerwegen op, woeste gronden werden in bebouwde akkers herschapsen, belangrijke mijnwerken werden geopend; want al deze voortbrengselen vonden door den zeehandel een ruim en nimmer verdroogend kanaal van vertier. Holland alléén bevond zich, te dezen aanzien, in eenen toestand, die aan hetzelfde niet vergunde de algemeene voorwaartsche beweging met gelijken tred te volgen. Zijn drassige grond verbergt geene schatten in deszelfs schoot, en het bloeiend fabriekwezen, waarvan nog de ledige ruimte onzer vervallen binnensteden de uitgestrekte sporen vertoont, bestond niet meer. Gebrek aan de noodige grondstoffen, de duurte der levensmiddelen en, daardoor, der arbeidslooenen, en, eindelijk, de hoogte der belastingen, als gevolg van die der staatsschuld en der steeds toenemende opeubare uitgaven tot beveiliging van den bodem tegen het geweld der golven, hadden hetzelfde, even als den handel, onder de buitenlandsche mededinging doen te gronde gaan. Zoodra Nederland ophield het eenig fabriekgewest te zijn, of althans dit voor-

regt slechts met weinigen, en die het aanvankelijk door de meerdere volmaaktheid zijner voortbrengselen overtrof, te deelen, was het voor hetzelfde onmogelijk, zich op de hoogte, waarop het zich gebragt had, staande te houden. Beschermende verbodswetten, de binnenlandsche behoeften onverdeeld aan de verzorging der binnenlandsche nijverheid overlatende, zouden, wel is waar, deze laatste nog eenen tijdlang voor een geheel verval hebben bewaard. Doch hiertegen verzetteden zich luide de vorderingen van den commissie-handel, die eene onbegrensde vrijheid als zijn levenselement behoefde, en het verzwakt en uitgeteerd fabriekwezen moest dus, ten laatste, voor zijnen, noch krachtigen, mededinger bezwijken, die door de plakaten van 1660 en 1725 aan hetzelfde den doodsteek toebragt.

De verkwijning van Neerlands vroegeren bloei is dus niet, gelijk zoo velen dit, in hunnen ongeheelen waan, voorgeven, het gevolg der staatkundige gebeurtenissen; zoodanig dat de drang dier gebeurtenissen slechts zoude hebben op te houden zich te doen gevoelen, om, op het eigen oogenblik, alles weder in den vorigen staat en betrekking terug te brengen. Zij is het gevolg van den rusteloozen loop des tijds. In den gevorderden toestand, waartoe dezelve Europa heeft gebragt, en bij de ontwikkeling, welke al de leden dier groote staten-vereeniging, in meer-

dere en mindere , doch alle in zeer hooge , mate , verkregen hebben , moet de commissie-handel onvermijdelijk zijnen ondergang vinden. Het oogenblik is nabij , waarin geen volk meer , ter voorziening in zijne behoeften , zich van vreemde tusschenkomst zal bedienen ; waarin de ruil-handel de eenige en algemeene handel worden moet , en , gevolgelijk , alleen de voortbrengende natien handeldrijvende natien zullen kunnen zijn. Reeds zijn zelfs die volken , wier beschaving wij tot hiertoe slechts met trage schreden zagen voorwaarts gaan , rusteloos werkzaam om zich de voordeelen eigen te maken , die koophandel , nijverheid en zeevaart verschaffen. De daartoe vereischte kennissen zijn een algemeen eigendom geworden. Er bestaan geene , of slechts weinige , geheimen meer. Al de springveren , die deze belangrijke raderen in het groote werktuig der staatshuishouding in beweging brengen en houden , zijn bekend. Geen verschil is , te dezen aanzien , aanwezig , dan hetgeen uit de gewoonten der onderscheiden natien , de inzigten van haar bestuur en de wijze , waarop elke naar het gemeenschap-pelijk doel streeft , voortvloeit. De Hollander heeft , wij erkennen het , zijnen handelsgeest en zijne aanzienlijke kapitalen vooruit ; maar de overige natien bezitten middelen , wier waarde die der kapitalen zeer verre overtreft : de voortbrengselen , namelijk , van haren bodem , waarvan sommigen het levensonderhoud der ingezetenen

tot minderen prijs verzekeren, terwijl anderen de grondstoffen uitmaken, die door de inlandsche fabrieken worden bewerkt; weder anderen, eindelijk, gedeeltelijk ter inruiling verstreken der ontbrekende benoodigdheden, gedeeltelijk ook den nationalen rijkdom vermeerderen.

Wel is waar, dat, welke veranderingen ook de voortgang der beschaving in de gesteldheid van den handel moge gemaakt hebben; de algemeene behoefte steeds het voortdurend bestaan zal vorderen van algemeene marktplaatsen, alwaar de zamenvloeiing van kooopers en verkooopers de kansen tot voordeelige handelsverrigtingen vermeerdert. Doch de bepaling dier plaatsen haagt even min van den wil, als van de nijverheid of zelfs van den geloofsvloed der mededingende volkeren af. Het is de aardrijkskundige ligging alléén, welke hieromtrent beslist. Hamburg, Londen, Bordeaux, Lissabon, Constantinoplen, (indien het immer in betere handen geraakte), zijn zoodanige, door de natuur zelve tot stapelplaatsen geëigende, punten van ons werelddeel. Geen van Hollands loopsteden kan op dit stuk met dezelve wedijveren. De opgenoemde bevoorregte plaatsen bevinden zich in een geval van uitzondering, en uitzonderingen bevestigen alomden regel. En zoo behoudt dan ook hier de regel zijne onverminderde kracht, dat wie niets van zich zelden heeft aan de markt te brengen,

zich, bij slotte, van den handel moet uitgesloten vinden (*).

Ook is het zoo zeer verwijderd van te kunnen worden toegegeven, dat de rampen, welke den Nederlandschen handel geteisterd en zijnen ondergang nabij gebragt hebben, zich eerst zouden dagteekenen van de staatkundige beroerten, die, in de laatste tijden, het vaderland hebben geschokt en de opvolgende veranderingen van regering en wetgeving, die daaruit zijn voortgesproten, dat, reeds in het midden der vorige eeuw, Prins WILLEM de IV, terstond na zijne verheffing tot de waardigheid van Stadhouder der vereenigde en bijzondere gewesten van ons vaderland en het herstel van den vrede tusschen de oorlogende mogendheden, het als eenen zijner eerste en voornaamste pligten beschouwde, zijne gedachten te laten gaan over de bekwaamste mid-

---

(*) Hetgeen de verblindung van velen onzer landgenooten omtrent de mogelijkheid der terugkeering van den vorigen bloei des handels te onbegrijpelijk moet doen achten, is de ervaring zelve, welke zij reeds hieromtrent hebben bekomen, en welke alle verdere begoocheling nog op dit punt voor altoos onmogelijk moest hebben gemaakt. Men herinnere zich slechts welke blijde verwachtingen, in 1813, binnens Hollands koopsteden, alle harten vervulden, en door welke eene bittere teleurstelling die verwachtingen zijn achtervolgd, sonder dat de vereeniging met Belgie, welke eerst met het einde van 1815, en alzoo meer dan twee jaren later, hare geheele voltoering heeft verstreken, daarop, gedurende dit tijdsverloop, eenigen invloed heeft kunnen uitoefenen.

delen om den koophandel en de scheepvaart van den staat te herstellen: te welken einde hij door ettelijke Hollandsche kooplieden van uitnemende kunde en doorzigt, na voorafgegane grondige raadpleging, een ontwerp deed vervaardigen, 't geen hij vervolgens, op den 27 van Oogstmaand des jaars 1751 den algemeenen Staten, en in het bijzonder ook den Staten van Holland, voordroeg en aanbeval. In dit hoogst gewichtig staatsstuk erkent de verlichte vorst, ofschoon niet wanhopende aan den toestand des lands, dat, van de driedelige oorzaken, waardoor de handel zich in de republiek gevestigd heeft, en welke in *natuurlijks*, *morele* en *toevallige* worden onderscheiden, » slechts de *morele* alleen, » (bestaende in de verdraegzaemheid op het stuk » van de godsdienst, de wijsheid en voorzichtig- » heid in het Staatsbestier en de goede trouw » in het nakomen der aengegane verbindtenissen) » nog in vigueur en wezen zijn; de *natuurlijke* » oorzaken, daerentegen, bestaende in de *geluk-* » *kige gelegenheid des Lands*, eenige nadeelige » veranderingen sedert de opkomst der Republiek » ondergaen heeft, uitgenomen dat, de gronden » der Rivieren aen derzelve monden opgezet » zijnde, zulks het in- en uitloopen der Sche- » pen moeilijker maekt, en wij tegenwoordig » slechts voor een gedeelte in de Visscherijen » participeren, schoon de Zeeën, die wij voor- » heen alleen bevoeren en bevischten, noch in

» dezelfde gesteldheid zijn: terwijl, eindelijk,
 » in opzichte der *toevallige oorzaken*, men
 » thans eene groote en merkwaardige verande-
 » ring bespeurt, vermits de handelwijs der Repu-
 » blik, ter bevordering van den Koophandel, ge-
 » worden is tot een regel, waer naer alle vreem-
 » de Vorsten en Magten thans de hunne schikken.
 » De Engelschen (zegt de vorst verder) zijn
 » de eersten doch geenzins de eenigsten geweest,
 » die toegelegd hebben en nog toeleggen om den
 » Handel onzer Republiek, en wat daer van af-
 » hanglijk is, van ons af en naer zich te trekken.
 » Ten bewijze nu des vervals van onzen Koop-
 » handel in deze tijden worden aengehaeld de
 » overeenstemmende getuigenissen der Kooplie-
 » den en Makelaren; het ledig staen van een
 » aanzienlijk getal Winkelhuizen; de verminde-
 » ring van Zeevarend Volk, door vermindering
 » der Scheepvaart; het afnemen der Katoen-
 » drukkerijen, Rafinaderijen, meer andere Tra-
 » fieken enz." (*).

Nog duidelijker en breedvoeriger vindt men
 dezelfde oorzaken van verval van den Neder-
 landschen handel aangewezen en uiteengezet in

(*) *Propositie van Zyne Hoogheid, ter Vergaderingen van
 haer Hoog Mogenden en haer Edele Groot Mogenden, geduen
 tot redres en verbeteringe van den koophandel in de Republyck,
 in het jaer 1751, te vinden in de Nederlandsche Jaarboeken
 van dat jaer, bl. 894 en volg.*

een Advies door de Admiraliteit in Zeeland,
 naar aanleiding van het evengemeld voorstel,
 uitgebragt. Het is, (dus lezen wij in dit, van
 » eene diepe zaakkennis getuigend, stuk.) een
 » ontegenzeggelijke waerheid, dat de eenige en
 » waerachtige oorzaak van 't verval onzer Com-
 » mercie alleen gelegen is, in de nadeelige,
 » toevallige, en van buiten gekomene oorzaken
 » en revolutiën, zoo als in gedachte Plan (de
 » propositie van den Prina), zelfs word erkend;
 » waer uit dan ook moet worden afgeleid, dat,
 » zoo deze wederom ten goeden konden veranderd
 » worden, men, op zekere gronden, den Koop-
 » handel van ons Land in zijnen vorigen bloei
 » zoude kunnen te gemoed zien; en dit kooft
 » ons, Edele Mogende Heeren, voor, de *cardo*
 » *quaestionis* van de geheele zaak uit te maken:
 » maer nadien die schadelijke veranderingen,
 » zoo als die in het Plan zelve worden opgege-
 » ven, bestaen, dat de *vervolginge in vorige*
 » *tijden in vreemde Landen, de negligentie en de*
 » *onachtzaamheid, ja de verachtelijke denkbeelden,*
 » *de welke men aldaar toen voor den Koophandel*
 » *en den Handelaar had, van tijd tot tijd niet*
 » *alleen afgenomen en gecorrigeerd, maer de*
 » *Politique van de Republiek, in de bevordering*
 » *van den Koophandel gradopterd, en geworden*
 » *is de regel, waer naer zich alle vreemde Vor-*
 » *sten en Machten hebben beginnen te richten,*
 » *om den Koophandel in hunne Rijken te vestigen*

- en te doen bloeien, de Manufacturen aan te
- kweeken en hun Onderdanen te unimeren om
- zich op de Visscherijen toe te leggen; zoo
- moet het aan een iegelijk als een bijna onmo-
- gelijke zaak voorkomen, zoodanige krachtla-
- dige middelen uit te denken, om alle Com-
- merciërende Koningrijken in hunne avanta-
- gieuse progressen te streinmen, en die speel-
- pop van innerlijke vergenoeging en niterste
- attentie weg te nemen, en dit niet kunnende
- geschieden, zullen alle andere middelen te
- vergeefs worden aangewënd." (*)

Ook zelfs het verleenen van meerder vrijheid aan den handel, of het oprigten van een zoogenaamd *Porto Franco*, 't welk door den Prins, als het meest geschikt middel tot opbeuring van den handel was voorgeslagen, kwam den stilleren van het uitgewerkt en voortreffelijk stuk; waaruit wij de aangehaalde plaats hebben ontleend, onvermogend voor om het beoogde doel te doen bereiken; gelijk zij zulks hebben betoogd door eene reeks van bondige redeneringen, waaruit wij alleen nog de eerste, als geheel binnen het bestek van ons onderwerp vallende, zullen over-

---

(*) *Advies der Ed. Mog. Heeren Gecommitteerde Riden ter Admiraliteit in de Provincie Zeeland, behelzende eenige bedenkelikheden op de Verhandeling geformeerd tot redres van den vervallen Koophandel in Nederland, en te vinden in de Nederlandsche Jaerboeken, ten jare 1752, bl. 4223 en folg.*

nemen. » Dat de vrees, (zeggen zij) welke wij
 » hebben geopperd, niet ongegrond is, zal uit
 » het navolgende kunnen worden opgemaakt;
 » geconsidereerd dat 'er genoegzaam in alle
 » vreemde Landen eenè menigte van Schepen
 » gevonden worden, daer 'er te voren geene of
 » zeer weinige waren, en welke ieder in hun
 » eigen Rijk zeer veel prerogativen hebben, zoo
 » omtrent goederen, die zij met dezelve uitvoe-
 » ren naer andere Landen, als die zij van daer
 » weder in hun Land inbrengen; waer door zij
 » dan ook in staet zijn om dezelve tot minder
 » vragt te transporteren dan de Hollandsche
 » Schepen; kunnende de Koopman zijne goede-
 » ren al dikwils voor de zelfde vragtelden, die
 » hij gewoon is te besteden voor het transport
 » derzelve naer eenige haven in de Republiek,
 » veel verder doen vervoeren, met uitwinning
 » van de onkosten die 'er op 't ontladen en
 » overladen zouden vallen, en welke als nu,
 » door de grootere dag- en arbeidsloozen, zwaer-
 » der zijn dan voor dezen: behalven dat de
 » praemien van assurantie ook minder zijn van
 » de plaetsen der inlading, direct, naer die daer
 » de goederen aen de regte Eigenaers moeten
 » geleverd worden, dan dat de Schepen in
 » eenige Haven van de Republiek, ter over-
 » scheping der waren moeten inloopen; en
 » als men daer bij nog eens gelieft te voe-
 » gen, dat al wat op die wijs vervoerd word,

» spoediger komt ter plaetse van deszels des-
 » tinatie, en dikwerf tot een aengenaem gevolg-
 » heeft, dat de ingeladene goederen tot hooger
 » prijs worden verkogt, zoo zal men uit dit
 » alles ligtelijk kunnen opmaken, dat *al wierden*
 » *alle Rechten afgeschast, met betrekkinge tot*
 » *zulke goederen, die niet geschikt zijn om in*
 » *ons Land te blijven, het nog den vreemden*
 » *Koopman te groot een nadeel zou wezen om*
 » *zoodanige goederen tot dat oogmerk hier te*
 » *Lande te laten binnen vallen.* Doch mogelijk
 » zal iemand tegenwerpen: deze manier van doen,
 » was nogtans voorheen in aloude praktijk; waer
 » op wij alleen tot solutie antwoorden, dat toen
 » ter tijd de goederen geheel, of voor het
 » grootste gedeelte, toebehoorden aen Inwoon-
 » deren van dezen Staet, welke dezelve, of
 » voor eigen rekening ter verkoop of in com-
 » missie verzonden: zijnde die handelwijs niet
 » gechangeerd door de belastinge of betalinge
 » der Licenten, maer alleen door de derde
 » irreparable toevallige oorzaken, waer van een
 » voornaem gedeelte was, applicatie en avance-
 » menten der vreemde Mogentheden op het stuk
 » der Commercie, zoo dat, daer men voorheen
 » kon zeggen der Kooplieden residentie alleen
 » in Nederland te wezen, dezelve als nu bijna
 » door de gansche weerelt gevonden worden,
 » zoo menigvuldig, dat men van alle plaetsen
 » de Goederen aenvoert, zelfs in die mate, dat

- de Koopmanschappen dikwils ten minderen
- prijze kunnen worden ingekocht ter plaetse
- alwaer ze zijn overgebracht, dan van waer ze
- als een eigen product zijn gehaald."

Dusdanig was, volgens het eenstemmig gevoelen van eenen Vorst, voor het welzijn des lands gloeiende, en van de meest ervaren en zaakkundige ingezetenen, reeds voor tachtig jaren, en bij het bestaan van de afsluiting der Schelde, welke de stad Antwerpen tot eene volslagen commerciële nietigheid veroordeeld hield (*),

(*) Het gesloten houden der Schelde is van alle tijden in Noord-Nederland als eene *conditio sine qua non* beschouwd van den bloei, om niet te zeggen van het bestaan, des handels aldaar; gelijk dan ook het bevestigen der daartoe betrekkelijke bepaling van het traktaat van Munster eene der eerste voorwaarden is geweest, op welke zich het bestuur dezer landen, bij de daarstelling van het, onder Frankrijks bemiddeling gesloten, vredeverbond van Fontainebleau (op den 8 November 1785) heeft bedacht getoond. Zoo zeer duchtte het magtig voorvaderlijk Nederland de mededinging van Antwerpen. En deze gevaarlijke mededingster, thans tot het werkelijk bezit van eenen uitgestrekten wereldhandel gevorderd, zoude het verzwakt en vervallen Nederland met onverschilligheid onder vreemde heerschappij zien overgaan!

Wij weten wel, dat er, in ons vaderland, velen gevonden worden, wie het tot eene zoodanige hebberijheid geworden is, in het tegenwoordig Nederland dat van vorige dagen te zien, en welke daarbij zoo geheel vreemd zijn gebleven aan de veranderingen, welke de geest des tijds allewegen heeft doen ontstaan, dat zij van niets minder droomen, dan de hernieuwing der vroegere gewelddadige bepaling, welke, met ééne pennestreek, de heerlijke Schelde van uit de rij der bevaarbare rivieren had weggeschrapt. Doch het gezond ver-

de ongunstige toestand van den handel in Nederland; en dat deze toestand, ook na dien tijd, geene vorderingen op den weg der verbetering gemaakt heeft, (valt, behalve de overige bewijzen; die wij hieromtrent zouden kunnen bijbrengen, ook met volledige zekerheid op te maken uit den, meer dan twintig jaren later, (in 1776) door de beroemde Maatschappij der Wetenschappen te Haarlem uitgeloofden, eereprijs voor de beantwoording der vraag: *Welk is de grond van Hollands K. ophandel, van zijnen aanwas en bloei? Welke oorzaken en toevallen hebben dien tot heden aan veranderingen en nerval bloot gesteld? Welke middelen zijn best geschikt*

stand onzer landgenooten staat bij ons op te hoogen prijs, dan dat wij het noodig zouden kunnen achten in enig betoog te treden ter aantooning, hoezeer eene zoodanige verwachting, welke tegen alle denkbeelden van recht en rede aandruischt, en de bedoelingen der natuur misken, in onze eeuw hersenschijmig is. Waar Gods weldadige hand rivieren plaatste, was het niet om haar werk door de baatzuchtige berekeningen der staatkunde te zien vernietigen. In welke hanlen ook Antwerpen vervalle, zal die stad voortaan hare bestemming vervullen, van eene der bloeiendste koopsteden te wezen van Europa. En voegt zij cenmaal, bij al de onbetwistbare en onverdelgbare grondstoffen, welke zij hiertoe bezit, ook nog die, welke haar de aapleoging van een, bereids ontworpen, kanaal, 't geen haar, over Lijnburg, met de Maas en Rijn in verbinding brengt, verschaffen zoude, zoo behoort er meer toe dan moed en vertrouwen, om de hoop te doen voeden, dat de Noord-Nederlandche handel eener zoodanige, aan hare landgrenzen palende, mededingster met eenig voordeelig gevolg het hoofd zoude kunnen bieden.

en gemaklijkst te vinden, om denzelven in zijne tegenwoordige gesteldheid te bewaaren (*), zijne verbetering te bevorderen, en den hoogsten trap van volkomenheid te doen bereiken?

In het korte tijdvak tusschen de jaren 1770 en 1780 scheen, wel is waar, Nederlands handel weder een oogenblik tot zijnen vroegeren bloei terug te keeren. Doch ook deze tijdelijke herleving was slechts het gevolg van toevallige *uiterlijke* oorzaken, niet van *inwendige*, welke daaraan eenigen meerderen duur, dan dien van deze oorzaken zelve, zouden hebben kunnen verzekeren. Engeland, namelijk, bevond zich in dit tijdvak gewikkeld in eenen dubbelen oorlog, aan de eene zijde met zijne afvallige Noord-Amerikaansche volkplantingen, en, aan den anderen kant, met Frankrijk en Spanje, die hunner zijds, bijzonder de eerstgenoemde mogendheid, de Amerikaansche opstandelingen op het nadrukkelijkst met geld en een toegezonden hulpleger ondersteunden. Te midden van zoodanige ingewikkelde

---

(*) Dat is, met andere woorden gezegd: *om te verhouden dat dezelve niet voortga met sinken*. Wie, overigens, aangaande deze prijsvraag en de drie, daarop ingezonden, beantwoordingen van de heeren VAN DEN HEUVEL, ADRIAAN ROGGE en CORNELIS ZILLESSEN, (waarvan de eerste de eer der bekrooning heeft mogen wegdragen), nadere bijzonderheden verlangt, zal die kunnen vinden in het uitmuntend werk, getiteld *Hollandsch Rijkdom IIIe deel bl. 407 en volg.* alwaar vooral de verhandeling van den heer VAN DEN HEUVEL aan een breedvoering en oordeelkundig onderzoek onderworpen wordt.

omstandigheden, welke Englands en Frankrijks handel door wederkeerige slagen teisterden en strenden, vond Nederland, in de onzijdigheid, waaraan het zich ditmaal tot het uiterste vasthield, de middelen om zich in de handelsbetrekkingen zijner strijdende mededingers in te dringen, en zelfs een aanzienlijk voordeel te trekken uit de verzorging der krijgsbenoedigdheden, die zij tot hunne wederzijdsche vernieling behoefden. Ook hier werkte dus slechts eene voorbijgaande oorzaak, die wel eene kortstondige vermeerdering van welvaart te weeg brengen, eenige aanzienlijke vermogens grondvesten konde, doch geen beginsel van duurzaamheid in zich bevatte. Het was niets meer dan de laatste flikkering eener uitdoovende lamp; dan de plotselinge opwekking van levensgeesten, waardoor wij dikwijls het uiteinde van eenen stervende zien voorafgaan.

Ten ware alzoo een goedgunstig lot, door eene wending der openbare gebeurtenissen, die geene magt daaraan voorbedachtelijk geven, geene menschelijke wijsheid voorzien konde; Nederland in eenen toestand overbragt, welke de, aan hetzelfde ontbrekende, levensbeginselen in zich bevatte, was het onvermijdelijk, dat de kwijning, waarvan zich reeds voorlang de steeds toedemende kenteekenen hadden geopenbaard, eerlang in eene volslagen uittering overginge; en Nederland, op gelijke wijze als zijne rivieren, na

haren heerlijken loop volbragt te hebben, zich verliezen in den oocaan, in de vereeniging met den eenen of anderen zijner magtige naburen den ondergang vonda van zijn volksbestaan.

Wel nu — het, buiten alle gissing en berekening liggend, wonderwerk dier staatkundige opwekking en verrijzenis vond, ter gunste van Nederland, plaats. Deszelfs vereeniging met België, door den val van NAPOLEON en het terugdringen van Frankrijk binnen zijne vroegere grenzen mogelijk geworden, was daartoe het weldadig en doeltreffend middel. Door deze vereeniging werden niet, gelijk de bekrompen beschouwing eener erfelijke vooringewomenheid dit heeft willen doen voorkomen, twee vreemdslachtige en onvereenigbare deelen te zamen-gevoegd; maar twee deelen, wier gemeenschappelijke oorsprong zelfs in hunne gebreken zichtbaar is; die door de herinneringen hunner vroegere geschiedenis, hunne gemeenschappelijke lotgevallen, worstelingen, rampen en voorspoed op het naauwst aan elkander verbonden waren; die lang, aan dezelfde vorstenstammen onderworpen, door dezelfde wetten en instellingen waren bestuurd geworden, hernieuwden den vorigen band, welks hechtheid door wederkeerige behoefte schein gewaarborgd. Door deze vereeniging ontstond in het statenstelsel van Europa een nieuw rijk, dat door geenen anderen staat van gelijken rang in magt, welvaart

en al de grondstoffen tot een langdurig bestaan werd overtroffen. Voor Holland, in het bijzonder, was, gelijk wij zulks reeds boven zeiden, deze te zamenvoeging gelijk te stellen met de herleving van eenen kranke, die zich, door eene reddeloos geachte kwijning, reeds tot op den rand gevoerd zag van zijn graf. Het verkreeg daardoor, in de vruchten van den heerlijken Belgischen bodem, in den overvloed van deszelfs oogsten, in de uitgestrekte en vreemdsoortige mijnaderen, welke deszelfs grond doorsnijden en slechts de hand der nijverheid roepen om de opbrengst harer verborgen schatten nog tienvoudig te vermenigvuldigen, in de voortbrengselen, eindelijk, van het bloeiend fabriekwezen, 't geen zich aldaar eigenaardiglijk had gevestigd, en waaraan het dwangstelsel, bekend onder den naam van *Continentaal Systema*, eene even snelle als schoone ontwikkeling gegeven had, de middelen om zijnen zinkenden commissie-handel in eenen ruil-handel te herscheppen, en alzoo, onder de Handeldrijvende natien, aan de zijde van Engeland, de plaats te hernemen, die het weleer had bekleed. Het verkreeg, door het tweevoudig verdubbelen zijner bevolking, de genoegzame magt, zonder welke het zich, bij het bestaan der zaden van ontbinding, door welke het koloniaal-stelsel in het algemeen, sinds veertig jaren, is aangestoken, onmogelijk langen tijd meer in het bezit van

zijne Aziatische volkplantingen zoude hebben kunnen handhaven, en waardoor het zich heeft in staat bevonden om, door geweld van wapenen, eenen opstand te dempen, die, bij mindere krachtontwikkeling, het verlies dier belangrijke bezittingen onfeilbaar zoude hebben na zich gesleept. De Hollander beklagde zich, wel is waar, dat de beschermende wetten, welke de Belgische nijverheid behoeft, zijne handelsondernemingen belemmerden; dat de voortbrengselen, van welke men hem noodzaakte zich uit de Belgische fabrieken te voorzien, tot mindere prijzen elders verkrijgbaar waren; dat is, hij klaagde over het ongerijf, 't geen toch wel, in meerdere of mindere mate, onafscheidlijk is van alle menschelijke zaken, en zag daarbij de wezenlijke voordeelen, die dat ongerijf eindeloos ver overtroffen, voorbij. Hij zag daarbij, vooral, over het hoofd, dat de Belgische nijverheid, in den trap van volmaaktheid zelve, tot welken zij geklommen is, in het vindingrijk vernuft en den ondernemenden geest harer fabriekanten, in den naijver, door vreemde vorderingen opgewekt, in de noodzakelijkheid om zich in staat te houden van met den buitenlander te wedijveren en in de onuitputtelijke middelen, welke hiertoe te harer beschikking staan, even zoo vele spoorlagen vindt om op den weg der verdere volmaking, waar zij het doel nog slechts weinige schreden van zich verwijderd ziet, on-

vermoed te blijven voorwaarts streven, en alzoo de aangeduide hindernis van zelve moest wegvallen.

Ook vóór België zelve was de vereeniging met Holland, om de aangevoerde redenen, de voordeeligste van alle schikkingen. Het denkbeeld van op zich zelve te staan, was, op dat tijdstip, in België nog bij niemand opgerezen; en konde ook wel allerminst door de beschissende mogendheden, zelfs een enkel oogenblik, worden in overweging genomen: zoo zeer is hetzelfde, (gelijk wij ons voorstellen dit later met een woord te doen zien), van allen zin ontbloot. Slechts tusschen Frankrijk en Holland bestond dus voor België de keus; en deze keus kon niet twijfelachtig zijn voor hen, die geleerd hebben in te zien, dat het voor een gewest, 't geen zich in het bezit bevindt van een uitgestrekt fabriekwezen, voordeelijker is verbonden te worden met zoodanig eene, welke niets voortbrengt, dan met eene andere, bij welke het, te dezen aanzien, eene mededinging ontmoet, waarmede het, bij alle inspanning, slechts eenen ongelijken wedstrijd voeren kan. Het belang van België trok hetzelfde dus met beslissend overwigt tot Holland. België vond daarbij in de zeevaart van Holland gereede en onkostbare middelen tot vervoer zijner voortbrengselen; in de handelsbetrekkingen van dat land geopende kanalen voor derzelve vertier; in deszelfs koloniën eene wereld van verbruikers,

niet uitgestrekte, steeds terugkerende behoeften rusteloos leven in zijne werkplaatsen, overloed in zijne fabrieksteden, verspreidde. De vereeniging van België met Holland, in één woord, was, volgens den schranderen DE PRADT, wiens grondig doorzicht in het vak der staatkunde wel niemand betwisten zal, niet slechts de hoofdgedachte, maar ook het meesterstuk van het Weener Congres (*). Eensgezindheid, uit gemeenschappelijke welvaart voortvloeiende, moest de rust van dit land, deze rust zijne kracht, beide de rust van Europa verzekeren. Dusdanig was het overleg, 't geen velen, ook, helaas! in Noord-Nederland, als het gewrocht eener verblinde, gevoellooze en gewelddadige staatkunde hebben durven uitkrijten.

De lange verwijdering, waarin de beide deelen van elkander hadden geleefd, en vooral de invloed der hervorming, had, wel is waar, tusschen dezelve enig verschil doen ontstaan, 't geen vroeger niet aanwezig was, en 't geen den oppervlakigen beschouwer ligtelijk als een onoverkomelijk beletsel in de heugde zamensmelting konde voorkomen. Met eene omzigtige behandeling nogtans van de zijde des bestuurs was dit beletsel gemakkelijk uit den weg te ruimen. Ééne klip was hierbij te vermijden. Men moest geen van beide deelen in des anderen, maar beide in den

---

(*) *Congrès de Vienne. T. I. p. 127.*

nieuwen, toestand doen overgaan. De Hollander moest even min Belg, als de Belg Hollander, maar beide moesten *Nederlander* worden. Het miskennen van deze eenvoudige onderscheiding is misschien een der grootste misslagen geweest van de Hooge Regering. De Belgen tot Nederlanders te maken, is — ja, eene moeilijke, doch daarom niet onuitvoerlijke, taak. Hen tot Hollanders te maken, achten wij onmogelijk, al konde het ook wenschelijk geacht worden. Doldriftige ijveraars voor hetgeen zij vaderlandsche taal en zeden noemden, hebben te dezen aanzien veel onheil gesticht. Gehechtheid aan het gemeenschappelijk vaderland was het eerst gevoel, dat men moest trachten te doen ontstaan. Dit gevoel eenmaal ontwaakt zijnde, ware al het overige van zelf gevolgd. De invoering der taal is eene uitwerking der zamensmelting, niet het middel daartoe. De noodzakelijkheid, uit vermeerdering van aanzaking en betrekkingen, uit het meer en meer ontstaan van gemeenschappelijke belangen voortspruitende, is hieromtrent de beste drijfveer en leermeesteresse. Dwang, daarentegen, die den tegenstand opwekt, en alzoo de zedelijke vereeniging zelve tegenwerkt, verwijdert veel meer van het doel, dan hij hetzelfde doet naderen. Ons eigen voorbeeld kan ons hiervan het bewijs opleveren. Zoude de gelijke invoering, waaronder wij van de zijde van het Fransche dwangbestuur hebben gezocht, ons im-

mer tot *Franschen* hebben gemaakt? en zouden wij niet voor Frankrijk eene eindeloos voordeeligere bezitting zijn geweest, indien wij *Hollandsch sprekende Franschen* geworden waren, dan nu wij *Fransch sprekende Hollanders* gebleven zijn?

Thans ligt, door den zinneloosten en strafschuldigsten opstand, waarvan de geschiedboeken der wereld heugenis dragen, het heerlijk gebouw, 't geen wij, zestien jaren geleden, onder de eenparige toejuichingen van het verlost Europa, zagen optrekken, ten bodem, en is alzoo Noord-Nederland in zijn vorig afgezonderd bestaan teruggetreden; doch niet zonder aanmerkelijke verslimmering der omstandigheden, die, reeds te voren, aan dat bestaan eene langzame ontbinding voorspelden. Geschokt tot in zijne grondvesten en door eenen onvermijdelijken burgeroorlog bedreigd — ja, reeds werkelijk geteisterd, schijnt het bezwaarlijk, dat het oude vaderland uit dezen drang zijne inwendige eendragt redde. Reeds hebben, in het midden onzer staatsvergadering, de oude twisten, die weleer Nederlands vereenigde gewesten te jammerlijk verdeelden, hunne vergeten stem weder doen hooren; en, bij dit alles nog dooft een schrikbarende en rusteloos voorthollende aanwas der staatsschuld ook het laatste vonkje van hoop op eene betere toekomst uit. De voorwaarden der scheiding, zegt men, zullen, ten aanzien van dit laatste punt, eerlang verademing schenken, door de

overbrenging van een billijk gedeelte der algemeene Nederlandsche schuld op den nieuwen Belgischen staat. Doch men bedenke hierbij, dat ook de stoutste vorderingen, ten aanzien van deze overbrenging, zich niet verder uitstrekken, dan tot de helft der gezamenlijke schuld: men bedenke, dat alzoo, het, in zijne kwijning terugzinkend, *een derde deel* des rijk, (want meerder maakt Noord-Nederland daarvan, noch aan omvang noch aan bevolking, uit), met de helft van eenen werkelijken en uitgestelden schuldenlast van ongeveer twee duizend millioenen zal bezwaard blijven, en dan vrage men het ook den meest vooringenomen bestrjder der herëeniging op zijn geweten af, of er, buiten die herëeniging, voor Noord-Nederland nog redding denkbaar is? welke vrijheid is het mogelijk aan den handel te verleenen, waar de staat door zoodanige behoeften wordt gedrukt? welke algemeene welvaart laat zich verwachten, waar de kanker eener reddelooze schuld het bijzonder vermogen der ingezetenen verslindt, en zelfs het langzaam werkend middel der affossing eené hersenschim geworden is? En echter, te midden van dezen hopeloozen toestand, zien wij Noord-Nederland over de scheuring, die dezen afgrond gedolven heeft, juichen, als ware zij eene daad van bevrijding! Verre zij het van ons deze hartstogtelijke verbijstering te deelen. Integendeel vermeerdert dezelve onze bezorgdheid. *Quem*

Jupiter vult perdere prius dementat. Rampzalig Nederland! zoudt gij bestemd zijn om uit de rij der volkeren te worden uitgewischt! De schutsgeest onzer voorouderen verhoede deze ramp!

Was aldus, (gelijk wij meenen dit voldingend te hebben aangetoond), de vereeniging, welke het koninkrijk der Nederlanden heeft tot stand gebracht, in het handelsbelang van Holland te achten, niet geringer was, ongetwijfeld, haar weldadige invloed ten aanzien der algemeene Europische betrekkingen van dezen staat. Het is tot dit betoog, het tweede gedeelte uitmakende der taak, welke wij ons hebben voorgesteld, dat wij thans overgaan.

Ten einde ons hierbij op het regte standpunt te plaatsen, is het noodig vooraf eenen blik te werpen op den toestand, waarin Frankrijk, na dertig jaren lang de *crater* te zijn geweest, uit welke zich alle verwoesting en woeling over Europa verspreidt hadden, zich aan ons heeft voorgedaan bij het einde van den nieuwen Europischen kruistogt, die, van het regt der overwinning misschien een te gematigd gebruik makende, dat rijk wel weder eenigzins binnen zijne oude grenzen teruggedreven, maar echter sterker gelaten had, dan het zich vóór den aanvang zijner omwenteling bevond.

En nu — wat vinden wij bij dese beschouwing? Treft ons het berouwhebbend gevoel van

een edel volk, dat zich schaamt, jaren achter-
 een, de geesl van Europa geweest te zijn?
 Ontmoeten wij de enkenntis, dat Frankrijk alles,
 wat de laatste drie jaren vernederends gehad
 hebben, door nog veel esger vernederingen van
 anderen, zelf zich heeft op den hals gehaald?
 Geeft men ons toe, dat krijsnotm een volk
 brandmerkt, zodra die krijg verovering, geene
 verdediging, ten doel heeft? Treft soms de
 kalme hervating in het oorlogaregt der volken,
 welke, met hunne regten, ook hunne besittingen
 en kunstvoortbrengelen hernemen? En verheugt
 ons, eindelijk, het heilig voornemen van alle
 Franschen om zich nimmer weder tot dergelijke
 rooverstogten te laten gebruiken? — Nee.
 Nee, geen spoor van dat alles. Doorloopen
 wij de redevoeringen der afgevaardigden in het
 wetgevend Ligchaam van dat belangrijk tijdstip;
 de dagbladen, welke, bij geen volk meer dan
 bij de Franschen, getuigen zijn van den open-
 baren geest — wrevelige spijt is het, die ons
 overal in de oogen springt. De tooverwoorden
 van groote natie, onoverwinnbare legers, onver-
 welkbare laurieren vormen nog altijd de leus,
 welke de geestdrift opwekt. Op het oogenblik
 zelf, waarop men in de verfoejing van BUONA-
 PAXX's *despotisme* moet instemmen, kan men het
 nauwelijks bedekken, hoe gaarne men hem zijn
despotisme en al zijne misdaden zoude vergeven,
 zoo slechts de eindelijk afgematte fortuin den

stroom zijner overwinningen niet gestuit had; en de eenige troost, dien men dan nog wel wil aannemen, is deze: dat die onverwinnelijke legers nog bestaan; dat een wenk ze weder kan vereenigen; en dat dat eerst Frankrijk zijne rēgen en zijne waarde hernemen zal (*).

Geen wonder derhalve, dat de eerste gedachte der verbonden mogendheden, nadat bare vereenigde krachten het reuzengevaarte, 't geen het aardrijk verplette, had om verre gestormd, en zij aldus uit de handen der overwinning de roemvolle taak ontvangen hadden tot het vestigen van eene betere orde van zaken, die voor Europa eene eeuw van rust deed geboren worden — geen wonder, zeggen wij, dat hare eerste gedachte de oprigting betrof van eenen staat, geschikt om tot voormuur te verstrekken tegen dien veroveringsgeest, van welken zich reeds bij den anders zoo edelen HENDRIK den IV en zijnen voortreffelijken SULLY de sporen hadden vertoond, en welke, meer bepaald, sinds RICHELIEU het erfelijk roersel der Fransche staatkunde geworden is. Vruchteloos toch zoude Frankrijk, ten einde Europa op nieuw in eenen zorgeloozen slaap te wiegen, aan hetzelfde trachten diets te

---

(*) Men zie Mr. J. M. KEMPER's *proeve over den invloed der staatkundige gebeurtenissen en der godsdienstige en wijsgeerige begrippen sedert ruim vijf en twintig jaren op de ware verlichting in het godsdienstige en zedelijke bij de volken van Europa. bl. 117 en volg.*

maken, dat BUONAPARTE alleen als de oorzaak van alle ellende, en dus ook zijn val en die van zijn geslacht als genoegzame waarborg van eene bestendige rust te beschouwen is. BUONAPARTE, wij bekenen het, was een schrikkelijke naam voor Europa. Veel van hetgeen de volken geleden hebben, is het gevolg geweest van zijn persoonlijk karakter; maar hetgeen hem bovenal gevaarlijk maakte, was het verband tusschen zijne woelzieke en rusteloze veroveringszucht en den geest der Franschen zelve. BUONAPARTE was, ten aanzien van andere volken, wel zelf trouweloos en overheerschend, maar niet meer dan het *Directoire* en de *Nationale Conventie*, en deze weder niet meer of anders dan LODWIK de xiv en vroegere vorsten van dien stempel. En daar wij, vooral in de laatste jaren, genoeg geleerd hebben, hoe gemakkelijk de persoonlijke wil der regenten somtijds door den volksgeest wordt medegesleept, zoo kon zelf de vredelievende geaardheid der vorsten uit het huis van *Bourbon*, welke door den val van den overheerscher op den voorvaderlijken troon waren teruggebracht, geene genoegzame verzekering verschaffen, dat niet eenmaal het gestuite werk hervat, en Europa genoodzaakt worden zoude, den bloedigen strijd voor zijne onafhankelijkheid nogmaals te strijden (*).

(*) Men zie KEMPER's *proeve ons.* ter aangehaalde plaats.

Het was deze overweging, welke den grondslag leide tot de oprigting van het koninkrijk der Nederlanden. Echter bepaalde zich het doek hier oprigting niet tot deze enkele, tegen Frankrijk gerigte, voorzorg. Dezelve had eene ruimer strekking, en die aan Nederland de algemeene belangstelling in eene hooge mate moest verzekeren. Een staat, van zijne ligging de bestemming ontvangende om de eerste beweging van eenen magtigen vijand te bedwingen; zelf te zwak om veroveringen te maken, maar sterk genoeg om niet veroverd te worden zonder nadrukkelijken tegenstand en zonder zijne verdedigers den tijd te laten van te zijner hulpe te snellen; in gelijke mate door zijn belang genoopt om al zijne naburen te beschermen en geen derzelven te verzwakken — zulk een staat, voor geenen gevaarlijk, voor velen beveiligend, voor allen belangrijk, moest, buiten tegenspraak, bij zijne grondvesting, als eene veelzijdige en algemeene weldaad beschouwd worden (*).

Het rijk der Nederlanden legt dus in de schaal van Europa een vreedestichtend en rustbewardend gewigt, 't geen, zonder hetzelfde, niet aanwezig zijn zoude. Het beveiligt het Noorden tegen de aanvallen van Frankrijk, en Frankrijk wederkeering tegen de aanvallen van het Noorden, en vervult alzoo, in dit opzigt, dezelfde weldadige

---

(*) DE TRACT. du Congrès de Vienne. T. 1 p. 471.

Bestemming, die ook aan Pruisen in het algemeen statenstelsel van Europa is aangewezen; als hetwelk daarin, door zijne geographische plaatsing, de schokken voorkomt, aan welke anderszins het op een horten van den oostelijken en westelijken kolos (Rusland en Frankrijk) den vrede van ons werelddeel onophoudelijk zoude blootstellen. Pruisen bezit, wel is waar, tot de bereiking van dit oogmerk eene aanzienlijker magt: maar ook de magt van Nederland, uit eene bevolking van zes millioenen bestaande, is, zoo wel voor den inwendigen bloei van dien staat, als voor de vervulling van het doel zijner daarstelling, allezins toereikende. Men herinnere zich slechts welke wonderen FREDERIK DE GROOTE met ónvergelijkbaar geringere middelen verrigt heeft.

Door de van één scheuring van het koninkrijk der Nederlanden is alzoo de grondslag, waarop het nieuwe statenstelsel van Europa gebouwd was, verbroken. Deze uitkomst te erlangen, was voor Frankrijk het gewigtigst en moeilijkst punt. Dat het daartoe geene geheime, en zelfs openlijke, middelen, de suhandelijksten niet uitgezonderd, gespaard heeft, zal voor een ieder, die de gebeurtenissen der jongste dagen met een eenigzins opmerkzaam oog heeft gade geslagen, geen betoog behoeven. De opstand van België is meer het werk van Franschen voorgang en aanhitsing, dan van eenige zoogenaamde grieve. Thans blijft alleen nog de vraag over: zal Frank-

rijk het werk zijner arglistigheid kunnen overeind houden, en België, als eenen onafhankelijken staat, door Europa doen erkennen? Kan het dit bewerken, zoo is het buiten twiifel, dat het zich daartoe voor het oogenblik bepalen zal; wel bewust, dat zich, uit die erkenning zelve, de vervulling van zijnen verderen wensch even onfeilbaar moet ontwikkelen, als de vrucht zich ontwikkelt uit hare schel. Eenmaal van Holland losgemaakt, is België, daardoor alléén, voor Frankrijk gewonnen. Immers zoo deze, voor het toekomstig lot van Europa zoo zeer verderfelijke, ontbinding tot stand kan worden gebragt zonder het ontsteken van eenen algemeenen oorlog, die wel nimmer om eene gewigtiger oorzaak zoude zijn gevoerd, zoo zal ook wel de latere, reeds van nu af voorbeschikte, ontrooning van eenen nietigen *Prins van saxe-coburg*, (of wie anders zinneloos genoeg mogte zijn om de spotkroon der nieuwe Belgische staatsregeling als een begeerlijk hoofdsieraad te beschouwen), niet meer geacht worden tot zoodanigen oorlog eenen genoegzamen grond op te leveren. En zoo geraakt het ondankbaar en kortzigtig België weder tot het genot derzelfde voorregten, die het reeds vroeger van zijne verbinding met Frankrijk heeft mogen inoogsten: smaad, verachting en vernedering. Het erlangt weder denzelfden rol, welken het reeds eenmaal, als deel van het groote keizerrijk, heeft mogen vervullen,

dien van met zijn bloed en met zijne schatten mede te werken tot de, aan hetzelfde geheel vreemde, veroveringsplannen der volkenverblindende natie.

Ware het mogelijk dat sommigen onzer lezers, verblind door de troonsweigering van **LODEWIJK FILIP**, als vader van den minderjarigen Hertog **VAN NEMOURS**, op wien zich de eerste koningskeuze gevestigd had, aan de mogelijkheid eener onbaatzuchtige staatkunde van de zijde van Frankrijk konden geloof hechten, wij zouden niet schromen onze bewijzen, tot verdrijving dier noodlottige zekerheid, juist van de schijnbare zelfverloochening van Frankrijk te ontleenen. Wij zouden hun vragen, hoe het mogelijk zoude kunnen zijn, dat de vermeende bevrijding van België in Frankrijk eenen zoo volvurigen voorstander en bevorderaar vonde, zoo dat rijk daarbij geene bedekte wenschen voedde, door geene geheime bedoelingen gedreven werd? Belangelooze menschlievendheid heeft sinds eeuwen opgehouden eene drijfveer te wezen der staatkunde; en het is dus niet minder ongerijmd, hieraan de zoogenaamde edelmoedige tusschenkomst, waarin de Belgische afval zijnen eenigen steun gevonden heeft, toe te schrijven, dan, gelijk anderen hebben gedaan, den grond dier tusschenkomst in eene pligtmatige zorg voor zelfbehoud te zoeken; even als of het koninkrijk der Nederlanden, schoon ook on-

verdeeld, aan Frankrijk immer eenige bezorgdheid inboezemen konde!

Het is waar, België, althans het meerendeel zijner bevolking, schijnt, voor als nog, van het denkbeeld eener algeheele inlijving in Frankrijk afkeerig. Onafhankelijkheid is de kreet, met welke het de vaan des oproers heeft opgestoken, en eene onafhankelijke natie uit te maken is dan ook het doel, 't geen, tot op dit oogenblik, de meeste wenschen vereenigt. Doch de vraag is niet, wat België, in zijn verwaten zelfbehagen, zich voorstelt te wezen, maar wat de aard der plaatsvindende omstandigheden, de onvermijdelijke loop der dingen en de gesteldheid van Europa aan hetzelfde vergunnen te zijn. Geen eigen volksbestaan kan België opvoeren tot eenen trap van magt, die hetzelfde van eenig aanbelang make voor het ewenwigt van Europa, en belette dat het, bij de eerste storenis van den vrede, eene weerlooze probi worde van diengenen zijner magtige naburen, welke zal vermoenen deze geweldenaarj straffeloos te kunnen wagen. Daarenboven is het, om een volk te worden, niet genoeg dit te *willen*. Er wordt hierbij meer vereischt, dan het afbakenen eener grenslijn en het plaatsen van landpalen. *Nationaliteit*, dat is gehechtheid aan eigen taal, zeden, wetten en instellingen, en de openbare geest, die het onderscheidend volkskarakter in stand houdt, zijn daartoe even zoo vele ver-

eischen; en van dit alles bezit België niets. Nimmer een' afzonderlijken staat uitgemaakt hebbende, maar steeds van het een vreemd gezag onder het ander overgegaan, naar mate de krijgskans hetzelve aan de eene of andere mogendheid, als prijs der overwinning, deed toewijzen, heeft het zich achtervolgelijk in alle staatsvormen, onder alle wetgevingen, gevoegd. Er bestaat dan ook, noch omtrent het een noch omtrent het ander, bij de menigte eenig bepaald en duidelijk begrip; veel min eenige voorkeur. Alleen heeft de blinde navolgingzucht, welke een groot gedeelte der bevolking ten aanzien van Frankrijk koestert, naar deze zijde eenige meerdere helling doen ontstaan, welke echter, op verre na, niet als een algemeene volkswensch te beschouwen is. In het algemeen kan het, van alle waardigheid ontbloot, schouwspel van België, met zijne, nog door geene mogendheid erkende, kroon aan de poorten van schier alle vorstenpaleizen aankloppende, en, na elke, hierbij ontvangen, smadelijke afwijzing, zijne hefde en genegenheid, op een enkel bevel van het Congres, van het een vorstengeslacht op het ander overbrengende, van de mate der nationaliteit van dit volk, gelijk de gedane keuzen zelve van de diepte van zijn staatkundig doorzicht getuigen. Naauwelijks zijne onafhankelijkheid verkondigd en den laatsten ademtocht verpand hebbende aan

denzelve handhaving, wendt het zich, bij een plegtig gezantschap, tot den erfvijand zelve dier onafhankelijkheid, en smeekt van denzelve, gelijk eenmaal de vorschten van Jupijn, eenen koning af, wiens enkele komst het zelfstandig België in een vreemd wingewest moest herscheppen! Het volhardt in deze keuze, ook na de zekerheid te hebben verkregen, dat dezelve het teeken zijn zoude tot eenen algemeenen oorlog, van welken België het eerst slagtoffer worden moest. In dezen onzinnigen wensch te leur gesteld, werpt het zich, met gelijke geestdrift, in de armen van een volk, 't geen lang, als een naijverig mededinger, de heerlijke ontwikkeling van het Belgisch fabriekwezen met leede oogen gade geslagen, en de heillooze omwenteling, die dezen bloei voor eene lange reeks van jaren verwoestte, met eene geheine vreugde toegejuicht en op de arglistigste wijze bevorderd had. Zonderling verschijnsel! België telt onder de vijanden van zijne welvaart en volksbestaan er in het bijzonder twee, die dit, de een in het eerst de ander in het tweede opzigt, door alle tijden heen zijn geweest, en, tot zoo lang ons werelddeel eene geheele verandering zal hebben ondergaan, steeds zijn zullen, en het is juist tot deze, dat het, de duif tot den gier, zijne toevlugt neemt! Het bezit slechts éénen natuurlijken bondgenoot, met welken het dezelfde aardrijkskundige ligging en luchtstreek,

gelijk dezelfde taal en gewoonten en dezelfde geschiedkundige herinneringen deelt, en het scheurt zich van dezen, met verkrachting van alle wetten van trouw en dankbaarheid, op de gewelddadigste wijze los! België — het katholieke België, 't geen, op dit punt, zelfs niet door Spanje wordt overtroffen, en 't geen in de geloofsbelijdenis van zijnen deugdzaamen Koning de voornamste grievende vond, die het afkeerig maakte van deszelfs bestuur, verwerpt een Protestantsch vorstengeslacht om daarvoor een ander in de plaats te stellen. En ziet dáár het volk, 't geen beweren durft zich rijk te gevoelen voor een afzonderlijk bestaan; 't geen aanspraak maakt om, als een nieuw en belangrijk lid, in het statenverbond van Europa te worden opgenomen; 't geen zoude willen dat Europa zich, ter liefde van deze kindergril, in eene nieuwe zee van bloed en tranen stortte (*)!!

Wie ook, die België immer bezocht en met een opmerkzaam oog doorloopen heeft, is niet getroffen geworden door de verscheidenheid der volksstammen, uit welke deze zoogenaamde natie is te zamen gesteld, en de afkeerigheid, om niet te zeggen volslagen vijandschap, die dezelve,

---

(*) » Ce sont » (zegt vico, *Science nouvelle*, volgens de vertaling van den heer MICHELET), » deux lois naturelles: *qui ne peut se gouverner obéira, et aux meilleurs l'empire du monde.* Beide deze wetten behelzen het doodyonnis van België als onafhankelijke staat.

ten aanzien van elkander, bezielt, en welke, op meerdere plaatsen, zelfs zoo verre gaat, dat zij aan allen gezelligen omgang, en veel meer nog aan alle familie-verbindingen, den weg afsnijdt. De hoogduitsche, waalsche en vlaamsche provinciën hebben gewis, noch in taal, noch in geaardheid, noch in zeden en gewoonten, niets dat haar naar de anderen doet gelijken: en zij zelve onderhouden dit verschil met eene zorgvuldigheid, men zoude mogen zeggen met eene liefde, welke bewijzen, hoe weinig de gedachten aan de grondvesting van eenen afzonderlijken staat, als die de behoefte tot eene meerdere ineensmelting zoude hebben doen geboren worden, tot hiertoe hij de volksmenigte wortel heeft geschoten. De vereeniging met Holland had, door het overwigt, dat zij aan de Vlaamsche bevolking gaf, gelijk de vroegere vereeniging met Frankrijk dit aan de Waalsche bevolking had gegeven, de botsingen, die, bij zoodanigen staat van zaken, onvermijdelijk zijn, doen ophouden. Doch, door de vestiging van Belgie als onafhankelijke staat, keeren beide partijen in hare vorige gelijkheid terug, en moeten dus ook al ras weder de vorige verdeeldheden het hoofd opsteken. En Belgie mist alzoo ook te dezen aanzien, eene der eerste voorwaarden tot een krachtvol en bloeiend bestaan; die van volkomen gelijksoortigheid en overeenstemming tusschen al deszelfs deelen.

Maar, al ware het ook dat de zedelijke toestand van België aan hetzelfde de ruimste aanspraak gave op de vervulling van zijnen wensch, dan nog zoude die vervulling, in de zakelijke (materieële) behoeften des lands eenen onoverkomelijken hinderpaal ontmoeten. Aan drie zijden benaauwd door eene ondoordringbare tollijn, met welke de mededinging der Fransche en Pruisische nijverheid en het handelsbelang van Holland hetzelfde omsloten houdt — waar zal België heen met de voortbrengselen zijner talrijke fabrieken, welke, op eene bevolking van zes millioenen en het onuitputtelijk vertier van uitgestrekte volkplantingen berekend, zich plotseling tot twee derden dier bevolking zullen beperkt vinden; terwijl zij, (wat ook de traktaaten bepalen mogen), door de kracht der zaken zich van de koloniën geheel zullen uitgesloten vinden? Waar zal het heen met de jaarlijksche overwinst zijner granenteelt? — waar, met den overvloed zijner delfstoffen, en, daaronder, in de eerste plaats, zijner steenkolen, die, in Holland alléén, volgens de berekeningen van den Luikschen handel zelven (*), eenen aftrek vinden, niet minder bedragende dan vijf millioenen guldens 'sjaars, en die zich daarbij, schertsvolgelijk, ook nog het kanaal van vertier zullen

---

(*) *Adresse au Congrès national de la Belgique par le Commerce de Liège*, gedagteekend den 6 Decceber 1830.

zien ontzinken, 't geen het ontelbaar aantal der stoomwerktuigen, die het ten val bestemd fabriekwezen allerwegen heeft opgerigt, haar thans nog verschaft? Is het, tot zulk eenen toestand gebragt, mogelijk, dat niet Belgie, in al zijne levensbronnen gekrenkt, zich in de armen werpe van Frankrijk, en in zijne vereeniging met dit onmetelijk rijk de middelen zoekte tot wederopbeuring van zijn kwijnend volksbestaan?

Wel nu, zegt men; dit zij zoo. Belgie worde weder eene afdeeling van het Fransche rijk. Kan daarom Noord-Nederland zijne onafhankelijkheid niet handhaven? Moet het vernietigen dier onafhankelijkheid het noodzakelijk gevolg zijn van dat der Belgische?

Kortzigtige vraag, die de wijsheid der vaderen verloochent! — dier vaderen, wier namen wij zoo dikwerf met regtmatigen trots vermelden, wanneer onkunde of volksvooordeel het waagt de eer aan te randen van den Nederlandschen grond! Aan wien, die niet in de landsgeschiedenis een volslagen vreemdeling is, kan het onbekend zijn, dat, volgens den onsterfelijken JOHAN DE WIT, het hoofdbeginsel van de staatkunde der Vereenigde Nederlanden gelegen was in het vermijden van alle onmiddellijke nabuurschap met Frankrijk, weswegens de eerste pligt der landbesturers de zorg betrof van toe te zien, dat Belgie steeds tot eene mogendheid bleef behöoren, sterk genoeg om deze belangrijke

bezitting, en daardoor tevens de vrijheid en onafhankelijkheid van Nederland, te beschermen en vrij te waren. Thans is, ten gevolge van den veranderden toestand van Europa, het staatkundig stelsel van Neerlands grooten staatsman vervallen: want noch voor Oostenrijk, noch zelfs voor Pruissen, (dat daardoor geheel en al tot eene reddelooze, en overal kwetsbare lengte zoude uitdijen), kan België meer eene begeerlijke bezitting zijn. Doch juist hierin ligt de volstrekte noodzakelijkheid van deszelfs vereeniging met Holland opgesloten. Holland geraakt daardoor, wel is waar, in regtstreeksche aanraking met Frankrijk: dan dit lot zoude hetzelfde even zeer, ook buiten die vereeniging, ondergaan, door de inlijving van België met Frankrijk, welke wij hebben aangetoond in dat geval onvermijdelijk te wezen. Het gevaar, 't geen ons uit de onmiddellijke nabuurschap van Frankrijk dreigt, en den schranderen DA WIT met zoo groote en regtmatige bezorgdheid vervulde, is dus niet meer te ontgaan. Wat ons nog overig blijft, is daartegen, in den geest van het stelsel van den grooten Pensionaris, de beste middelen van voorziening aan te wenden. En dan — welk een hemelbreed verschil tusschen de beide toestanden, waarin zich de gevreesde aanraking voordoet! welk een verschil, ons naast Frankrijk geplaatst te vinden met eene bevolking van twee, of wel van zes millioenen; met eene dubbele of

slechts met eene enkele lijn van grensvestingen; met ruime en nog voor vermeerdering vatbare, of met uitgeputte en reddelooze geldmiddelen! Door de aanwinst van Belgie zoude zich Frankrijk zien omgeven van eenen nieuwen ringmuur van sterkten, door onze eigen handen en ten koste onzer eigen schatten opgetrokken, en welke, de reeds op zich zelve zoo geduchte verdedigingslijn van VAUBAN omvattende, dat rijk voor allen inval aan den kant onzer grenzen veilig stellen; ons, daarentegen, in het uur des gevaars, van alle hoop op ontzet versteken zoude, daar men toch wel Frankrijk nimmer zoude aanvallen ter plaatse waar het harnas, dat hetzelfde omgordt, ondoordringbaarst zoude geworden zijn. Hoe ook zoude men, met eenigen grond, van den kant der statengemeenschap van Europa, voor het, tot eene volslagen staatkundige nietigheid teruggezonden, koninkrijk van Holland, (of welken anderen naam het oude vaderland bestemd mogt zijn voortaan te dragen), dezelfde belangstelling verwachten kunnen, die het door zijn aanzien en stekking zoo ver belangrijk koninkrijk der Nederlanden in zijnen onverdeelde staat aan allen inboezemde? Hoe zouden de mogendheden, tot de bescherming van het eerste, tot dezelfde inspanning en offeringen kunnen bereid zijn, die zij gewis het laatste waardig zouden hebben gekeurd? En zoo zoude derhalve Noord-Nederland, noch in zich

zelf, noch in den wil of het belang zijner bondgenooten, eenigen waarborg meer vinden tegen de overweldiging, die hetzelfde; in den vooronderstelden afgescheiden toestand, vroeg of laat van de zijde van Frankrijk treffen moet (*).

(*) Hoogst opmerkelijk is het wat hieromtrent voorkomt in een, bij uitstek belangrijk, en van de diepe kunde des schrijvers in het statenregt blijk dragend stukje, 't geen wij, op den 31 December van het jongstverleden jaar, onder den titel van: *Over de erkenning der Onafhankelijkheid van België*, hebben zien in het licht verschijnen, en waarin wij bl. 17—19 het navolgende lezen: » Het Rijk der Nederlanden eens regtens ontbonden zijnde, zal de belangstelling der Bondgenooten en van Europa in onzen Staat deerlijk worden verzwakt. Zal men zich op den duur met de verdediging van eenen Staat belasten, die geen waarborg meer, en slechts een twistappel, voor anderen oplevert? Zal men eene Natie eerbiedigen, welke land altoos een der gewigtigste en begeerlijkste plekken van ons werelddeel blijven zal, maar welke vermogen verre beneden de sterkte en ondersteuning is, welke het algemeene Stelsel op dit punt behoort te vinden? Zijn, wanneer men de eenheid van het Rijk der Nederlanden bij de Staatsberekeringen en bij den krijg eens uit het oog heeft verloren, overeenkomsten ondenkbaar, of zelfs onwaarschijnlijk, ten einde Holland als prijs der bevrediging, en, in het bezit eener vreemde Mogendheid, al die kracht of dat tegenwigt te doen gelden, welke Holland op zich zelf niet meer uitoesenen kan? Men heeft gemeend, in de algemeene Staatskunde sedert het Congres van Wenen eene strekking te bespeuren, om allengs de kleine Staten aan de groote op te offeren. Men behoeft zulk eene strekking niet aan te nemen, om het onvermijdelijk lot dier kleine Staten te voorspellen, welke zoo gelegen zijn, dat een voorwerp van naijver te wezen tusschen groote Mogendheden, hun voornaamste rol is op het toneel der Volken.»

Of verbeeldt men zich welligt, dat Frankrijk, het bezit van België verworven hebbende, zich voortaan met zijn uitgestrekt grondgebied vergenoegen, en niet denken zal om hetzelfde verder uit te strekken. Dat zij, die de onveranderlijke strekking der Fransche staatkunde tot hiertoe onopgemerkt mogten hebben gelaten, en voor wie ook, sinds zestien jaren, de redevoeringen der volksvertegenwoordigers van dat rijk geene genoegzame leering hebben beheld, één oogenblik hunne aandacht vestigen op het navolgend, van allen sluijer ontdaan, tafereel der toekomst, welke aan het koninkrijk der Nederlanden, in de groote wereldstad, is voorbeschikt en waaraan de zoo onbedachtelijk verlangde scheiding tot voorbereiding moet verstrekken; en dat zij dan nog, zoo zij kunnen, in hunne zorgeloosheid en verblinding volharden. De plaats, welke wij hunner ernstige overweging aanbevelen, en welke wij vertalen, ten einde dezelve voor allen verstaanbaar zijn moge, is ontleend uit een werkje, onmiddellijk na het uitbarsten van den Belgischen opstand te Parijs in het licht verschenen, en hetgeen aldaar te grooteren opgang heeft gemaakt, daar hetzelfde werd erkend de uitdrukking te bevatten van het algemeen gevoelen, van den algemeenen wensch en van de algemeene verwachting der groote natie (*).

(*) *La Belgique redeviendra-t-elle Française? Lettre sur cette question etc. par M. L. DE SEVELINGE. Paris chez G. A. Dentu 1830.*

» Men heeft gelagchen" (zegt de schrijver);
 » toen aan NAPOLEON het gezegde ontviel: » » ik
 » » voel in het oude Europa mijn' ademtogt
 » » beklemd!" en nog is dit lagchen aan hen,
 » die zich daaraan meest hadden te goed gedaan,
 » duur te staan gekomen. Doch wie zoude zinne-
 » loos genoeg zijn om te lagchen, zoo Frankrijk
 » thans, met meer regt, uitriep: » » ik stik in
 » » de gevangenis, waarin de jaloezij mijner na-
 » » bureu mij heeft opgesloten!"

» Welk eene gevangenis! zal welligt hier of
 » daar een grappenmaker zeggen: want de
 » beraadslagingen van het Engelsch Parlement
 » doen ons zien, dat ook in de gewichtigste
 » onderwerpen niet zelden grappen gemengd
 » worden: welk eene gevangenis, die een grond-
 » gebied van meer dan twee honderd mijlen
 » lengte, en even zoo veel breedte, insluit! —
 » Dit zij zoo, zullen de Franschen ten antwoord
 » geven, maar waarom strekt zich dit grond-
 » gebied niet uit tot de grenzen, die de natuur
 » zelve daaraan heeft aangewezen? Waarom moe-
 » ten zij, die dit land bewonen, na aan drie
 » zijden grenspalen gevonden te hebben, die
 » als door de hand der Godheid zijn geplaatst,
 » aan de vierde zijde door hindernissen worden
 » teruggehouden, die alleen het werk zijn van
 » menschenhanden? In tijden, die de eeuw van
 » zelfvoldoening, in welke wij leven, als bar-
 » baarsch uitkrijt, bestond er ten minste eene

» genoegzame mate van gezond verstand om te
 » doen inzien, dat ook ten oosten en ten noorden
 » eene groote rivier dat schoon gedeelte van
 » Europa moest omvatten, 't geen, op alle
 » andere punten, zoo volkomen door de Alpen,
 » de Pyreneën en de beide zeeën wordt afge-
 » sloten (*). Ook was het aldus dat zich de
 » zaken gesteld bevonden ten tijde toen CESAR,
 » door de verovering van dit gewest, zijnen
 » naam onsterfelijk heeft gemaakt: » » Gallie,
 » » zegt hij, is verdeeld in drie gedeelten,
 » » waarvan het een wordt bewoond door de
 » » Belgen (†).”” Wat zoude deze roemruchtige

(*) Dat het allier gepredikt stelsel der *natuurlijke grensen* voor de Fransche gezagvoerders niet zoo volstrekt verbindend is, dat zij niet ook, zonder bedenking, *de door de hand der Godheid zelve geplaatste grenspalen* van Alpen, Pyreneën en wat dies meer is, zouden opruimen en afschaffen, wanneer dertelke humane veroveringsontwerpen in den weg staan, heeft de ondervinding, bij meer dan eene gelegenheid, geleerd. Het gezegde van LORRWILK DEN XIV tot zijnen kleinzoon: *Il n'y a plus de Pyrénées*, is daarvan een klein, algemeen bekend, staaltje: en het genoemde stelsel is dan ook, met de daad, niets anders, dan een schoonschijnende grond om een stukje lands van de buren aan het zijne toe te voegen; op gelijke wijze als het onderdaags door dezelfde natie uitgevonden *systema van non-interventio* in den grond slechts eene tijdwinnende kunstgreep is, om de woelingen bij anderen zoo lang te doen voortduren, tot men zich in staat gevoelt van daarmede zijn voordeel te doen. Is men, zoo wel met het een als met het ander, dezer stelsels zoo ver gekomen als men kan, zoo laat men dezelve varen.

(†) Deze woorden maken de eerste zinsnede uit der *Com-*

» Romein zeggen, indien hij zag dat negentien
 » etuwen later, bij die volken, welke vermeenen
 » de ouden zoo eindeloos ver in beschaving en
 » stellige kundigheden te overtreffen, er, in de
 » staatkundige wereld, eene zoodanige verwarring
 » heerscht, dat een der drie gedeelten van
 » Gallie, heeft opgehouden tot de beide overigen
 » te behooren? Maar wat zegt heden de reiziger,
 » die, rustig zijnen weg vervolgende door de
 » opene vlakten, welke Rijssel van Doornik of
 » Valencijn van Bergen scheiden, zich plotseling
 » hoort toeroepen: » » niet verder! vertoon
 » » uw paspoort! betaal de tolregten! de aard-
 » » kluit, op welke gij uwen regter voet gezet
 » » hebt, behoort tot het rijksgebied van den
 » » Koning, onzen Meester!" vruchteloos zoekt
 » de verbaasde reiziger naar de bergketen, den
 » stroom, de rivier, het beekje, dat de grenslijn
 » uitmaakt tusschen de beide staten, en roept
 » hij uit: » » men behoorde toch wel de
 » » grenzen door het plaatsen van eenen steen,
 » » aan te duiden, ten einde twee staten ten
 » » minste even gemakkelijk van elkander
 » » kunnen worden onderscheiden, als twee
 » » aardappelvelden." —

*mentaria: Gallia est omnis divisa in partes tres, quarum unam
 incolunt Belgae. (De Bel. gal. Lib. I).*

TACITUS zegt op gelijke wijze: *Germania omnis a Gallis
 Rheno separatur (de Mor. Ger. I.)* en hij plaatst de Bataven
 aan het uiteinde der Gallische kusten: *extrema Gallicae, (Hist.
 IV. 42).*

Hoort het, Nederlanders! en drukt het diep in uwe gedachten, en roept het elkander dagelijks, gelijk de bewoners van *La Trappe* hun somber: *memento mori!* toe: *natuurlijke grenzen* verlangt Frankrijk. De vermeerdering van grondgebied, welke België aan dat rijk zoude toevoegen, kan hetzelfde dus niet vergenoegen, want ook in die vermeerdering vindt het niet wat het openlijk, als het eenig doel zijner staatkunde, verkondigt; *natuurlijke grenzen*, die het nog wel vooreerst, (alleen met inlijving van Noord-Brabant, Gelderland en Zeeland), tot de Rijnboorden wil bepalen, tot het van het eerst oogenblik van belemmering, 't geen der groote mogendheden van Europa de handen bindt, de vergunning ontleene om ook het overig gedeelte van den Oud-Nederlandschen grond als *complément de territoire* (gelijk NAPOLEON het noemde (*)) aan zich te trekken; daartoe gebruik makende van den onwederlegbaren grond,

---

(*) In eenen brief, aan zijnen broeder LOUIS, als koning van Holland, op den 20 December 1809, uit Trianon, geschreven, en te vinden bij DE BOURBAIENNE, *Mémoires T. VIII. ch. 8.* » Je ne vous cacherai pas » (zegt hij daarin) » que mon » intention est de réunir la Hollande à la France, comme » complément de territoire, comme le coup le plus funeste » que je puisse porter à l'Angleterre. — En effet, l'embou- » chure du Rhin et celle de la Meuse doivent m'appartenir. » Le principe, en France, que le Thalweg (chemin de halage) » du Rhin est notre limite, est un principe fondamental. — » Je puis laisser à la Hollande la rive droite du Rhin.»

die reeds vroeger eene gelijke daad van geweld heeft geregtvaardigd; de bewering, namelijk, dat Holland niets meer is dan eene aanspoeling van den Rijn, en alzoo ook geenen anderen bezitter hebben kan, dan dien van deze rivier zelve. CAESAR en TACITUS, vooral de eerstgenoemde, zijn de *publibisten*, welke hieromtrent, in Frankrijk, den eenigen grondslag uitmaken van het staatsregt.

Voor hen alzoo, die oogen hebben ontvangen om te zien en ooren om te hooren, en voor wie de ervaring van het voorgeslacht, gevoegd bij die van hunnen eigen leeftijd, niet een voor altijd gesloten boek is; zal het geen verder betoog behoeven, dat de afscheiding van Holland en Belgie, indien dezelve de bekrachtiging moest erlangen van Europa; met de daad de vereeniging van Belgie met Frankrijk zijn zoude; gelijk weder deze laatste vereeniging, bij slotte, onvermijdelijk ook het verlies der vrijheid en onafhankelijkheid van Noord-Nederland zoude na zich slepen.

En zullen wij nu aan de Europische staatkunde eene zoodanige kortzigtigheid toeschrijven, als het miskennen dezer, zoo zeer klaarblijkelijke, waarheden zoude aan den dag leggen? Zullen wij aan eene vergadering, uit de afgevaardigden der grootste mogenheden bestaande, den hoop aandoen van te gelooven, dat zij het wettig regt zoude kunnen met voeten treden alleen

om eene orde van zaken in te voeren, die eindelooze woelingen voor de toekomst voorbereiden, en welligt eerlang de noodzakelijkheid zoude doen ontstaan tot het ondernemen van eene nieuwe heirvaart, ten einde Europa uit de klauwen te redden van den herrezen Franschen adelaar en de geschokte troonen te beveiligen voor de omverwerping, waarmede het *Jakobinismus*, (deze andere, onder Frankrijks hemel gestoofde, pest van het westelijk Europa), dezelve bedreigt? Slechts gestrengte en nadrukkelijke handhaving der eeuwige beginselen van rust en orde kunnen eene nieuwe, algeheele omkeering van ons werelddeel voorkomen; en zij zelve, die tot dit edel reddingwerk geroepen zijn, zouden hetzelfde der miltucht en trouweloosheid kunnen prijs geven! Wie zal dit als mogelijk beschouwen?

Wij mogen het dus als zeker stellen, Nederland keert, na de vereëning der gerezen verschillen, onder de bemiddeling der verbonden mogendheden tot stand gebragt, en het daarstellen van zoodanige veranderingen, als hieruit in de staatsinrigtingen moeten voortvloeijen, weder onverdeeld onder den weldadigen schepper van Nassau terug. Belgie en Holland stellen wederkeerig hunne veete en wrok ter zijde, zoo ras het zieden der hartstogten, 't geen thans alle toenadering, anders dan om de voorwaarden eener eeuwige scheiding te regelen, als eene

hersenschim doet beschouwen, zal hebben op-
 gehouden en plaats gemaakt voor de kalme
 overweging van het verstand, en vooral voor
 de berekeningen van het gemeen belang, dat
 beide rijkafdeelingen, te wederzijde met gelijke
 kracht, tot elkander trekt; en belang is, in de
positieve eeuw, waarin wij leven, de eenige
 hechte band, die de natien aan elkander ver-
 bindt. De tijden zijn voorbij, waarin de staat-
 kunde, geheel in het kabinet der vorsten
 besloten, onder de handen van dezen en van
 hunne ministers, een louter persooelijk aanzien
 verkreeg, hetwelk de familie-belangen en bij-
 zondere neigingen der vorsten boven de algemeene
 belangen der volken deed stellen. Er
 zijn gewesten, wier bezit de behoefte der tijden
 den volken als eene volstrekte benooidigheid
 doet voorkomen. Zoodanige bezitting was weleer
 Guyenne, Bretagne, Normandije, Bourgondie
 voor Frankrijk; zoodanige is Belgie voor Hol-
 land, Holland voor Belgie. Zonder elkander
 zijn beide staten onvolledig, en staten kunnen
 allea door volledigheid, als de eenige bron
 van magt en welvaart, op een langdurig bestaan
 hopen. Zegenen wij dan ook de, zoo vaak
 gegispte, maar in den grond weldadige, traag-
 heid, waarmede de Conferentie van Londen bij
 hare beraadalingen is te werk gegaan, en die,
 aan de driftten den tijd gelaten hebbende van te
 bekoeien, aan de rede dien van hare stem te

doen hooren, daardoor zelf de terugkeering heeft mogelijk gemaakt tot eene orde van zaken, welke de eenige bestaansbare is — de eenige, welke de rust van Europa duurzaam kan verzekeren.

Alvorens de pen neder te leggen, gelooven wij nog ééne bedenking te moeten oplossen, welke vele Noord-Nederlanders, te goeder trouw en op grond eener bedaarde overtuiging, terug houdt van het herstel des rijks tot zijne vorige eenheid met hunne wenschen en pogingen te ondersteunen; het verschil van Godsdienst, namelijk, waarin men een onoverkomelijk belettel tegen de innige vereeniging der twee deelen niet te vinden. Een kalme blik, over het staatkundig Europa geworpen, is genoeg om dit idwaalbegrip te doen plaats maken voor de overtuiging, dat, onder eene verstandige leiding des bestuurs, niets gemakkelijker is, dan dat een volk zijne staatkundige belangen te zamen voege; zijne godsdienstige gevoelens en pligten, daarentegen, afgezonderd houde. Bijna al de Duitse vorstendommen leveren, zondek dat zulks hunne rust in het geringste verstore, het voorbeeld op van eene gelijke vermenging, als waaraan men de verwijdering tusschen Holland en België wil hebben toegeschreven. De koning van Saksen volgt de voorschriften der Roomsche-katholieke kerk met meer dan gewone nauwgezetheid op, en is, des niettemin, het voorwerp der alge-

meene liefde en vereering van zijne, der Luther-
sche geloofsbelijdenis uitsluitend toegedane on-
derdanen. Ook in het aangrenzend Pruissen
vinden wij dezelfde eensgezindheid en gehecht-
heid aan den troon bij hetzelfde verschil van
Godsdienst tusschen den vorst en een gedeelte
van zijn volk. In Silezie is de Roomsch-katho-
lijke Godsdienst de heerschende, en echter
heeft dit land zich, in den algemeenen oorlog
tegen Frankrijk, bijzonder door zijne verkleefd-
heid aan Pruissen onderscheiden. Ongetwijfeld
is de gelijkheid van geloofsbelijdenis tusschen
vorst en volk, en tusschen de onderdanen on-
derling, een beginsel van rust en van eene te
gemakkelijker behandeling der openbare aange-
legenheden. Doch het verschil hieromtrent sluit
daarom de mogelijkheid niet uit tot het vesti-
gen van een, met de behoeften des lands over-
eenstemmend bestuur. Ook een zesde gedeelte
der Hollanders belijdt dezelfde godsdienst als de
Belgen, en wedijvert, des niettemin, met zijne
hervormde landgenooten in liefde voor het alge-
meen vaderland, in gehechtheid aan het door-
luchtig stamhuis, waaraan hetzelfde zijne groot-
heid te danken heeft.

Welligt werpt, na deze vlugtige regelen door-
loopen te hebben, menigeen dezelve onwillig ter
zijde; het zwart tafereel, 't geen wij van het
toekomstig lot van Nederland, bij het beklijven
van deszelfs afgezonderden toestand, geschetst

hebben, toeschrijvende aan onzen wensch om, door deze alledaagse kunstgreep, het terugkeeren van een gehaat stelsel te gereeder ingang te doen vinden. Nederlanders! zoo de stem uwer landgenooten voor u die van CASSANDRA zijn moest, zoo vernemen ten minste de dreigende waarheid, die wij getracht hebben aanschouwerlijk voor u te maken, uit den mond uwer vijanden; bijzonder van diegenen hunner, welke het meest belang hebben die voor u te verbergen, en van wie zij u dus wel allerminst verdacht moet voorkomen. Dezelfde schrijver, wiens betoog aangaande de volstreckte noodzakelijkheid der hereeniging van België met Frankrijk wij hierboven hebben aangevoerd, en die deze noodzakelijkheid ook uit het algemeen belang van Europa wil hebben afgeleid, brengt, als een bewijs der onmogelijkheid, dat België immer eenen afzonderlijken staat zoude kunnen uitmaken, de gevaren bij, waaraan het, in zoodanig geval, steeds van den kant van Engeland zoude zijn blootgesteld, en welke te grooter zijn zouden, » daar men, » zegt hij, *Holland, van België » afgescheiden, niet anders meer kan beschouwen » dan als eene Engelsche Provincie* » (*). Deze bekentenis verdient te meer opmerking, daar zij, als door de onwederstaanbare kracht der waarheid, ontglipt is aan de pen van eenen Fransch-

(*). DE SEVELINGE, *le Belgique habituelle et le Royaume*, p. 22.

man, die daardoor zijn eigen stelsel den bodem inslaat en met eenen enkelen trek de onbestaanbaarheid aantoont van zijne wenschen met de rust en onafhankelijkheid van het overig Europa. Ja! Holland, tot zijne oude grenzen terug gebracht, tot de vorige hoofdbron van zijn volksbestaan, den koophandel, uitsluitend beperkt, zonder vloten, zonder legers en gebukt onder eene staatschuld, die alle krachtontwikkeling onmogelijk maakt — ja, Holland moet, in dezen toestand, noodwendig onder den verneederenden en verderfelijken invloed vervallen van Engeland: — het moet, (ons lijdend eergevoel belette ons niet de jammergedachte in al hare bitterheid te uiten), eene Engelsche kolonie worden. Maar juist hierin is de grond gelegen, welke Oostenrijk, Pruissen en Rusland nimmer anders, dan na alvorens vruchteloos de kracht der wapenen te hebben beproefd, kan doen bewilligen in eene scheuring van het koninkrijk der Nederlanden, welke de magt van Frankrijk met het zuiderdeel, die van Engeland met het noorderdeel van dat rijk vermeerderden zouden. En zouden wij dan zelve, Nederlanders! door onze onberaden wenschen deze jammervolle toekomst verhaasten! zouden wij, door doldriftige vooringsomzichtigheid, ons schuldig willen maken aan eenen staatkundigen zelfmoord! De bezadigheid, die eens der schoonste eigenschappen is van het Nederlandsch volkskarakter, spreekt

ons borg, dat deze vrees nimmer kan worden
verwezenlijkt.

16 Junij 1831.

NASCHRIFT.

Sinds wij de vorenstaande regelen schreven, heeft de rustelooze voortgang der gebeurtenissen in den stand der zaken weder eene aanmerkelijke verandering te weeg gebragt, die, (wij kunnen het niet ontveinzen), ons vertrouwen op het doorzigt der mogendheden en derzelver goede gezindheid te onzen aanzien op eene bedroevende wijze heeft verminderd. Het Engelsch kabinet vooral, na langen tijd, met gelijken ijver, den lof te hebben nagejaagd van het schranderst, maar tevens het zedeloost, van alle Europesche staatsbesturen te zijn, schijnt zijne zorg thans alleen nog tot het handhaven van het laatst gedeelte van dezen welverkregen roem te willen bepalen. De staatkunde van Frankrijk, hoe verderfelijk ook voor de vrijheid en onafhankelijkheid van het overig Europa, berust ten minste op een beginsel, 't geen niet vreemd is van alle edelmoedigheid: de vooronderstelling eener meer gevorderde beschaving; eener meerdere zedelijke en fysieke kracht. De natie, welke, in hare eigenliefde, bij alle voorvallen,

hoë nietig ook, zich zelve toeroept, dat zij het verlichtst, gelijk het magtigst, volk is van den aardbodem, moet onvermijdelijk, bij slotte, in eene stemming geraken, die haar eene roeping schijnt tot de algemeene heerschappij, en die haar alzoo aanspoort, om, door uitbreiding van haar gezag, de leermeesteresse, hervormster en weldoester der gezamenlijke vier of vijf werelddeelen te worden. Bij Englands staatkunde ligt, in tegendeel, het vuigst en verachtelijkst roersel, dat der eigenbaat en goudorst, ten grondslag. Heerschen, is voor hetzelfde slechts als een middel tot bevrediging eener onverzadelijke hebzucht, tot vernietiging van allen vreemden bloei, begeerlijk. Wanneer Frankrijk met zijnen reuzenarm een nieuw wingewest omvat, zoo wordt dit ten minste van stonde af aan de ware of vermeende weldaden der Fransche staatshuishouding en wetgeving dedachtig. Engeland, daarentegen, slaat zijne roefklaauwen alleen in de bezittingen zijner naburen of mededingers, om, door het vernielen van allen welstand rondom zich, dien van den eigen bodem te vermeerderen. Het is de afschuwelijke spij, welke alles, wat zich omstrikt vindt van hare onzichtbare netten, vertaderlijk aangrijpt, en het levenloos overblijfsel harer slagtoffers, na die minder verslonden dan uitgezogen te hebben, verachtelijk wegwerpt.

Intusschen is hierdoor aan de waarheid van ons betoog niets van deszelfs kracht ontnomen.

In tegendeel is het, naar mate zich Nederland meer van de hulp zijner trouweloze of verblinde bondgenooten, ziet versteken, te meerder pligt voor hetzelfde, om de beginselen aan te kleven, welke het plechtanker zijn van deszelfs behoud. Ook is de toepassing dier beginselen, door de jongste gebeurtenissen, hozeer wij daardoor anders onze regtmalige verwachting vinden te leur gesteld, nog niet vervallen. Het koninkrijk der Nederlanden is nog niet regtens ontbonden. België is nog niet als een afzonderlijke staat gegrondvest. Zelfs wordt de onmogelijkheid dier afzonderlijke grondvesting met elken dag meer in het oog vallend, en mogen wij ons, ten gevolge hiervan, verheugen, dat de erkenning der volstrekte noodzakelijkheid van het herstel des rijks tot zijne vorige eenheid in dezelfde evenredigheid veld wint. Wij hebben dan ook gemeend, onze, dit eenig doel beoogende, denkbeelden, niet te moeten onderdrukken, in de billijke hoop, dat onze onvolkomen arbeid kloeker verstanden zal opwekken om aan die denkbeelden het gezag te hechten van hunnen bijval, en dezelve, door eene nadrukkelijker voordragt en betere ontwikkeling, te dieper te doen doordringen in den algemeenen volksgeest. Zoo wij slechts ons zelve niet verzaken, moet de waarheid eerlang hare stem doen gelden, en is alsoo de zaak van Nederland niet verloren. Want men hoede zich wel, de opdracht der Belgische koningskroon aan den *Prince van Saxe-Coburg* als de ontknooping te beschouwen

der *tragi-comedie*, welke België, sinds bijna een jaar, voor het verbaasd Europa speelt, en waarbij de Londensche conferentie het lachverwekkend gadeselte der vertoepning voor hare rekening schijnt te hebben genomen. SAKSE-VORBURG is even als zijn henderlijke voorganger, voor den Belgischen troon niets meer, dan hetgeen, voor de kolom der *Place Vendôme* te Parijs, het houten keizerlijk afbeeldsel is, dat geen onlangs aldaar Frankrijks vernietigde koningsvlag heeft vervangen; de voorlooper, namelijk, van een standbeeld. Het geen bestemd is om eerlang deze plaats duurzaam in te nemen. Nederlanders! dit duurzaam standbeeld is, in den toestand, waarin wij ons geplaatst vinden, koning WILLEM, of wel KONING FRIJZ met de zekerheid onzer inlijving in het verschiet. Zoo lang niet de eerste dezer vorsten in den vollen omvang van zijn gezag hersteld, of daaruit door den tweede bepaaldelijk verdrongen is, is er nog niets beslist. De keuze is dus nog vrij, en deze keuze hangt, onder de bescherming van den God onzer vaders, edniglijk af van onzer moed. De lafhartigheid der mogendheden, die de onschendbaarheid van ons rijksgebied hadden gewaarborgd, geeft ons ten minste de vrijheid terug van te toonen, dat wij onzer afkomst nog waardig zijn; — dat het geene ijdele snorkerij is, welke ons zoo dikwerf de namen doet in den mond voeren van hen, die voor de vrijheid en onafhankelijkheid van den aangevochten staat den heldendood zijn gestorven, en die ons niet

slechts het, door hun bloed bevestigd, erfdeel
 van den vaderlandschen grond; maar ook dat van
 hinnen roem, ter handhaving hebben nagelaten.
 Gelooft overigens, niet, dat ons oogmerk zij,
 u tot de verovering van een weerspannig land
 aan te sporen. Slechts eenig betoon van kracht
 en wil van uwe zijde, en een vergelijk met
 België, dat beider wensch en behoefte vereenigt,
 wordt mogelijk. Ook het beter deel van België,
 door eene eerlooze faktie verdrukt, smacht het
 uur zijner verlossing tegen, en gevoelt dat het
 die alléén van u verwachten kan. Uwe voorma-
 lige broeders hebben niet allen opgehouden dit
 te wezen. De schandmiddelen zelve, welke men
 gebruikt om de luide uiting van hun verlangen
 naar het herstel der vorige orde van zaken te
 bedwingen, moet u hiervan overtuigen. Wat
 eenigen, stout en sterk geworden door eene toe-
 gevendheid der regering, welke als zwakheid
 werd uitgelegd, bedreven hebben, kan eener ge-
 heele bevolking niet worden toegerekend. Ook
 Frankrijk is voor de gruwelen van ROBESPIERRE
 en zijne moordbende nimmer aansprakelijk ge-
 steld. Bij de eerste overschrijding der Belgische
 grenzen stroomen scharen van hulpgenooten u te
 gemoet, om hunne pogingen met de uwen te
 vereenigen tot redding van het algemeene vader-
 land. Nederlanders! nog is het in uwe magt, uwen
 ondergang en dien van België te voorkomen.

